

With the support of the Lifelong Learning Programme of the European Union

**„Identifying Barriers in Promoting the European Standards and Guidelines
for Quality Assurance at Institutional Level“**

IBAR

Agreement number – 2010 – 4663/001 - 001

WP7
Quality and Students
National study – Latvian version
2011

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

IBAR PROJEKTS

7 darba paka

—

Latvijas nacionālais ziņojums

Kvalitāte un studenti

Pētnieki: Dr. Alberts Prikulis, Dr. Andrejs Rauhvargers, Agnese Rusakova

Rīga, 2012. gada janvāris

IEVADS

Nacionālā politika studentu novērtēšanas jomā

Augstskolas Latvijā ir autonomas un valsts maz ko mēģina regulēt attiecībā uz student novērtēšanas jomu. Institucionālās politikas ir daudz detalizētāk izstrādātas šajā sakarā. Institucionālā politika student novērtēšanas jomā kļūst viendabīga valsts mērogā pateicoties regulārai viedokļu apmaiņai, t.i., piemēram, diskutējot par šo tēmu Rektoru Padomes organizētajās sēdēs.

Augstskolu likums¹ ar nesenajām izmaiņām 2011. gada jūlijā) nosaka, ka augstskolām jādefinē veids, kā kursi tiek izstrādāti un iekļauti studiju programmās, lai sasniegtu konkrētās studiju programmas studiju rezultātus. Kurša aprakstiem ir jāsaturs kursa studiju rezultātu sarakstu, kā arī jābūt definētiem kritērijiem studiju rezultātu novērtēšanai. Katram kursa aprakstam jāsaturs uzdevumi, kas jāveic studentam individuālā kārtā. Jāpiezīmē, lai gan studiju rezultātu pieeja ir ieguvusi likumisku spēku tikai pagājušajā gadā, lielākā daļa augstskolu jau to ir pielietojušas praksē iepriekš.

Tāpat Augstskolu likums nosaka, ka akadēmiskā tipa programmās jābūt gala pārbaudījumam jeb novērtējumam, kura daļa ir noslēguma darba (bakalaura vai maģistra darba) izstrāde un aizstāvēšana. Profesionālās studiju programmas tiek noslēgtas ar valsts eksāmenu, kura daļai jābūt noslēguma darbam vai projektam. Semestra novērtējums var tikt veikts ieskaitīšu (ieskaitīts vai neieskaitīts) vai eksāmenu (ar atzīmi) formā. Likums rekomendē, ka eksāmeni tiek veikti rakstiskā formā.

Augstskolu, koledžu un augstākās izglītības programmu akreditācijas kārtība² nedefinē kritērijus, kas jāpielieto student novērtēšanas izvērtēšanai. Neskatoties uz to, student novērtēšana ir augstskolu pašnovērtējuma ziņojumu regulāra sastāvdaļa un augstskolas šeit parasti, tajā skaitā, izskaidro pielietoto atzīmju skalu, kas ir 1 līdz 10, kur 4 (gandrīz apmierinoši) tiek parasti uzskatīta par zemāko ieskaitīto atzīmi.

Noteikumi par stipendijām³ nosaka, ka valsts stipendijas tiek piešķirtas par studenta akadēmiskajiem un zinātniskajiem sasniegumiem.

Sasniegumi vidusskolu centralizētajos eksāmenos, pēc šī brīža nosacījumiem, ir tikuši novērtēti ar atzīmēm un ECTS novērtējumu (no A līdz F), kā arī ar pareizo risinājumu procentiem. Šobrīd norit diskusija par atzīmju atmešanu un procentuālo indikātoru atstāšanu.

Pētījuma metodoloģija

Pētījuma veikšanas nolūkā tika apmeklētas 4 augstākās izglītības iestādes, kur pētnieku grupa iepazinās ar student novērtēšanas jomu regulējošo institucionālo dokumentāciju un intervēja 7DP vadošā partnera definētās mērķgrupas. Lai atlasītu katras mērķgrupas pārstāvjus tika pielietota sniega pikas metode: lielākajā daļā augstskolu tās centrālā administrācija norādīja iespējamās katras mērķgrupas pārstāvjus – vidējā līmeņa menedžmentu, kas, savukārt, norādīja pasniedzējus un studentus. Kopumā tika intervēti 9

¹ Augstskolu likums

² Ministru kabineta noteikumi Nr.821 Rīgā 2006.gada 3.oktobrī (prot. Nr.50 46.§) Augstskolu, koledžu un augstākās izglītības programmu akreditācijas kārtība

³ Ministru kabineta noteikumi Nr.740. Rīgā 2004.gada 24.augustā (prot. Nr.50 27.§) Noteikumi par stipendijām

centrālās administrācijas pārstāvji, 14 personas no vidējā līmeņa menedžmenta, 16 pasniedzēji un 26 studenti.

Līdz ar to visās aplūkotajās augstskolās tika pārstāvēti dažādi politikas īstenošanas līmeņi (vadība (t.i. rektori, prorektori, administratīvie direktori), vidējā līmeņa menedžeri (studiju programmu direktori, katedru vadītāji), pasniedzēji (lektori, asistenti) un studenti. Augstskolās, kas ir mazāk specializētas un pārstāv daudzus vispārīgus studiju novirzienus (piem. Latvijas Universitāte un Rēzeknes Augstskola) 7DP jautājumu noskaidrošanai tika iesaistīti politikas īstenošanas dažādo līmeņu pārstāvji no vairākām studiju jomām sava viedokļa atspoguļošanai. Tā piemēram, pētnieku komanda Latvijas Universitātē aptaujāja studentus no ķīmijas, vadībzinātņu un humanitāro zinātņu studiju jomām, Rēzeknes Augstskolā studentu mērķgrupas pārstāvētās studiju jomas bija pedagoģija, inženierzinātnes (mehatronika) un vēsture.

Tā kā atbildes uz daudziem jautājumiem bija līdzīgas, savā ziņojumā atspoguļojam pamatā visbiežāk saņemtās atbildes. Tikai gadījumos, kad atbildes saturēja ievēribas cienīgas atšķirības tika norādītas institūcijas mērķgrupas.

ATBILDES UZ PĒTĪJUMA JAUTĀJUMIEM

1. a) Kāda ir institucionālā politika studentu novērtēšanas jomā?

Studentu sasniegumu novērtēšanai institūcijas izmanto to pašu atzīmju sistēmu, kā sekundārajā izglītības ciklā. Tāpēc studenti viegli asimilē universitātē pastāvošo studentu novērtēšanas sistēmu.

Institucionālā politika saskan ar studentu novērtēšanas procedūru nacionālajiem standartiem, kā to nosaka Akadēmiskās izglītības standarti un citi normatīvie akti. Augstskolas iekšējie noteikumi (piem. Studiju kursu pārbaudījumu organizēšanas kārtība Latvijas Universitātē⁴) nosaka detalizētāk novērtējuma un tā apstrīdēšanas kārtību. Augstskolu iekšējie noteikumi arī parasti nosaka, ka paredzamie studiju rezultāti tiek aprakstīti kursa aprakstā un, ka novērtējums tiek uz tiem balstīts. Regulētajās studiju jomās (piem. Latvijas Jūras Akadēmija) ir ļoti daudz ārējo ekspertu, gan vietējā, gan starptautiskā mērogā, kas piedalās studentu novērtēšanas politikas izstrādē. Tādējādi, piem. Atšķirībā no citām augstskolām, Latvijas Jūras Akadēmijas kvalifikācijas piešķiršanas eksāmenā studentam jāsaņem vismaz 7 balles no 10, lai šis eksāmens būtu nokārtots (pie oficiālās, Latvijā pastāvošās, atzīmju sistēmas 1-10 balles).

b) Kā šī informācija tiek nodota studentiem?

Informācija par studentu novērtēšanas politiku ir pieejama tiešsaistē uz augstskolas institucionālā informācijas servera, piem. LUIS Latvijas Universitātē, BATIS Biznesa Augstskolā Turība, un citos līdzīgos serveros aplūkotajās augstskolās. Tā satur kursu aprakstus, kas informē studentus par studentu novērtējuma specifiku konkrētajā kurā un kombinācijā ar informācijas sesiju pirmās lekcijas laikā pamatā apgādā studentus ar tiem nepieciešamo informāciju. Dažas fakultātes praktizē Dekāna

⁴ Studiju kursu pārbaudījumu organizēšanas kārtība Latvijas Universitātē

sanāksmi pirmā bakalaura līmeņa studiju gada sākumā, kur studentiem tiek atsevišķi izskaidrota administratīvā sistēma un, tajā skaitā, pastāvošā novērtēšanas un tās apstrīdēšanas kārtība. Dažas augstskolas izsniedz attiecīgo informāciju studentiem papīra formātā, studijas uzsākot. Viena no aplūkotojām augstskolām pat piezīmēja, ka studiju rezultātu formulēšana ir izrādījusies ļoti noderīga konflikta situācijās un ir bijis labākais veids, kā vadīt studentu uz mērķa sasniegšanu.

2. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek izveidotas atbilstoši to mērķim (diagnosticēšanai, formatīvai, summātai novērtēšanai)?

Studentu spēju/prasmju/kompetenču priekšzināšanu pārbaude (parasti testa formā) studiju kursa sākumā ir diezgan izplatīta, lai gan nav obligāta, metode. Lai gan ne visi pasniedzēji sniedz studentiem atgriezenisko saiti studentiem, informējo tos par šīs priekšzināšanu pārbaudes rezultātiem, studenti bieži vien ir izteikuši vēlmi uzzināt savu sagatavotību, vai vismaz pareizās atbildes uz pasniedzēja uzdotajiem jautājumiem. Pamatojoties uz iegūtajiem rezultātiem pasniedzējs var pieskaņot atsevišķu kursa ietvaros aplūkoto tēmu detalizētības līmeni, neizejot, protams, ārpus kursa aprakstā definētajiem ietvariem. Analizējot šādu priekšzināšanas pārbažu rezultātus vairāku gadu griezumā, ir bijis iespējams novērot, ka atsevišķās jomās katru gadu studenti kļūst aizvien zinošāki, kas, savukārt, ir novedis pie izmaiņām kursa saturā. Specializētās institūcijās (Latvijas Jūras Akadēmija) šāda priekšzināšanu pārbaude bieži nav nepieciešama, tā kā tas ir diezgan neiespējami, ka studentiem būs jebkādas priekšzināšanas šajā studiju jomā (piem. studiju kursā par dīzeļiekārtām un turbīnām). Taču arī specializētās institūcijās, plašāk mācītās disciplīnās – tādās kā matemātika, statistika – pasniedzējs var iesākt studiju kursu ar priekšzināšanu pārbaudi.

Ja nepieciešams, kursa apraksts satur arī informāciju par kursiem, kas ir iepriekš jāapmeklē, un studenta priekšzināšanu – nokārtoto kursu veidā - atbilstības pārbaudi veic fakultātē, reģistrējot studentu uz studiju kursu. Tas, protams, neattiecas uz pamatzināšanu sniedzošajiem kursiem bakalaura līmeņa studiju sākumā, kur nepieciešamais studiju uzsākšanai ir sertifikāts par vidējās izglītības absolvēšanu. Lai gan šie iepriekš apgūstamie kursi definē studenta zināšanu un prasmju nepieciešamo līmeni studiju kursu uzsākot, tas neizslēdz iespēju, ka pasniedzējs, kursu uzsākot, veiks studentu priekšzināšanu pārbaudi sava kursa satura pieskaņošanas vajadzībām.

Lielākajā daļā augstskolu, atkarībā no studentu grupas lieluma, pasniedzēja iesaistes un filozofijas, tiek atlasītas dažādas stratēģijas studentu spēju/prasmju/kompetenču attīstīšanai caur interaktīvu pieeju un sniedzot atgriezenisko saiti. Ir gadījumi, kad studentu novērtēšanas sistēmu konkrēti definē kvalitātes vadības sistēmas procedūras, sniedzot pasniedzējiem salīdzinoši mazu izvēles brīvību.

Ir pasniedzēji, kas atbilstoši savai pieredzei uzskata, ka grupas darbs ir pretrunā ar formatīvā novērtējuma labo praksi. Šie pamatā ir pasniedzēji kursus, kur ir, piem., jāiegūst labas rēķināšanas prasmes. Kursos, kuru mērķis ir atspoguļot un analizēt dažādus viedokļus par vienu un to pašu tēmu, savstarpēja sadarbība un atgriezeniskā saite ir vairāk komandas darbā balstīta.

Diezgan bieži pasniedzēji min, ka ir vieglāk veikt formatīvu studentu novērtēšanu, jo tas noved pie augstāka studentu apmierinātības līmeņa attiecībā uz studenta veikuma gala novērtējuma rezultātiem. Daži no pasniedzējiem ir izveidojuši detalizētas novērtējuma lapas, kur studenti var aplūkot kā veidojas to personīgais, summātais novērtējums. Šīs lapas tiek izvietotas institucionālajā informācijas sistēmā

brīvai studentu piekļuvei (studentu personīgie dati) un pasniedzēja piekļuvei (lai varētu analizēt visas grupas veikumu).

Daži no pasniedzējiem ir izveidojuši novērtējuma lapas, kuras satur kādus pamata novērtējuma indikatorus, kas studentiem ir jāaizpilda, lai novērtētu kolēģu-studentu veikumu. Šāda kolēģu-studentu novērtēšana tiek izmantota galvenokārt, lai, pirmkārt, informētu studentus par to, kas ir pasniedzējaprāt būtisks viņu pašu veikuma novērtēšanā un, otrkārt, lai piespiestu studentus, piem. kolēģu-studentu darbu prezentācijas laikā, pievērst uzmanību stāstītajam un radīt augsni vēlākai uz šīs informācijas balstītai diskusijai.

Studentu pašnovērtējuma aktivitātes ir mazāk izplatītas, jo pastāvošā studiju finansēšanas kārtība neveicina šādas kultūras objektīvu izveidošanos. Šī brīža augstākās izglītības finansēšanas sistēma bieži piespiež studentus pārvērtēt savu veikumu. Neskatoties uz to, daži pasniedzēji, līdztekus studentu pašnovērtējumam ievieš studentu-kolēģu novērtējumu un sniedz studentiem vēlāk atgriezenisko saiti par to, kā viņu uzskats par personīgo veikumu korelē ar studentu-kolēģu uzskatu viedokli (dažas fakultātes Latvijas Universitātē).

Kādas augsti specializētas un regulētas institūcijas (Latvijas Jūras Akadēmija) pārstāvji minēja, ka semestra laikā rakstīto kontroldarbu un testu rezultātiem nav nekādas ietekmes uz studentu zināšanu gala novērtējumu ar eksāmena palīdzību. Tajā pašā laikā klātbūtne lekcijās un semināros (pirmajā studiju gadā) ir obligāta, tāpat kā kontroldarbu nokārtošana ir nepieciešams priekšnoteikums pielaidei eksāmenam. Citas augstākās izglītības iestādes praktizē brīvprātīgu klātbūtni lekcijās un semināros, taču aktivitātes, ko studenti veic semestra laikā, vai nu ietekmē gala atzīmi ar iespēju netikt pielaistam pie eksāmena, vai veido daļu no eksāmenā iegūstamā gala novērtējuma atzīmi.

Augstākās izglītības iestādēs, kur praktisko prasmju attīstība ir studiju sastāvdaļa (piem. Inženierzinātņu studijas Rēzeknes Augstskolā), eksāmens parasti satur gan teorētisko, gan praktisko daļu. Taču šādi eksāmeni parasti aizņem ļoti daudz laika un tāpēc var dažreiz tikt aizvietoti ar studiju projektiem, kas integrē studiju rezultātu sasniegšanas novērtējumu kursu blokā vai modulī.

3. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek veidotas lai izmērītu sagaidāmos studiju rezultātus un citus programmas mērķus?

Studiju programmas mērķi parastā saskan ar vispārējiem cikla deskriptoriem nacionālajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā. Vienā no augstskolām pielietotie apzīmējumi ir nedaudz savādāki, bet tas ir tāpēc, ka studiju rezultātos balstītā pieeja tika ieviesta jau vairākas dekādes atpakaļ, pamatojoties uz augstskolas specifiku (augsti regulētas profesijas, kuru apguvi kontrolē gan valstiskas, gan profesionālas organizācijas). Individuālo studiju kursu paredzamie studiju rezultāti veido programmas mērķus un strādā to sasniegšanai. Tā kā sistēma (uz studiju rezultātiem balstīta pieeja) ir salīdzinošs jaunievedums (pēdējie 1-2 gadi) lielākajā daļā augstākās izglītības iestāžu ir nepieciešams pārbaudīt patieso politikas ieviešanas pakāpi un uzturēt nepārtrauktu sistēmas uzlabošanu. Vienā Latvijas Universitātes studiju programmā tika veikts pilotprojekts studiju rezultātu pieejas īstenošanas pakāpes noteikšanai. Pamatojoties uz studiju programmas mērķiem tika izveidota detalizēta studiju apakšrezultātu kopa. Lielākā daļa pasniedzēju, kas pasniedz studiju programmā tika aptaujāti attiecībā uz individuālajiem studiju apakšrezultātiem un to sasniegšanu. Pasniedzēju aptaujas rezultātu pārbaude ar dažu studiju programmas absolventu viedokli uzrādīja zināmu korelāciju rezultātos, taču arī atsevišķas nozīmīgas

atšķirības starp to, kā studenti un pasniedzēji novērtē viena un tā paša studiju rezultāta sasniegšanas pakāpi. T.i. tika atklātas dažas atšķirības starp plānotajiem un reālajiem (jeb absolventu uztverē esošajiem) studiju rezultātiem.

Tā piem., pasniedzēji uzskatīja, ka studenti lielākā mērā ir apguvuši prasmi strādāt komandā, nekā paši studenti to varēja apgalvot. Uz šī pilotprojekta aptauju rezultātu bāzes tika izlemts veikt atsevišķas izmaiņas studiju procesā, piem., pasniedzēju fokusgrupas secinājums apspriežot aptauju rezultātus bija uzsvērt uzņēmējdarbības ētikas nozīmi, tā kā balstoties uz rezultātiem, pasniedzēju komandai strādājot, šo prasmju sasniegšanai netika veltīta pienācīga uzmanība un attiecīgi palielinājās varbūtība, ka prasmes un kompetences šajā jomā tiek sasniegtas neapmierinošā līmenī. Attiecīgi tika izlemts, ka „Starptautisko organizāciju uzvedības” studiju kursa ietvaros pasniedzējs izbrīvēs papildus stundas šī studiju rezultāta sasniegšanai un veiks atbilstošas izmaiņas kursa studiju rezultātos. Pilotprojekta laikā tika secināts, ka detalizētu studiju-apakšrezultātu kopa izveide un piesaiste individuālajiem kursiem var radīt diskusijas bāzi starp pasniedzējiem attiecībā uz pasniedzēju komandas darba rezultātā studiju programmas vidējā absolventa sasniegto prasmju un kompetenču klāsteri; prasmju un kompetenču klāsteri, kas šobrīd tiek sasniegti neapmierinošā līmenī; atbilstību starp studiju programmas aprakstā paredzamajiem un reālajiem programmas rezultātiem. Attiecīgi šāda karte var tikt nākotnē izmantota turpmākai programmas un tās studiju rezultātu saskaņošanai.

Līdzīgi, arī Rēzeknes Augstskolā katrai studiju programmai ir formulēti studiju rezultāti un katrs no tiem ir piesaistīts individuālam studiju kursam.

Lai gan pasniedzēji ir diezgan autonomi novērtēšanas kārtības, kurai vajadzētu diagnosticēt studiju rezultātu sasniegšanas līmeni, izveidē, dažas no augstākā izglītības iestādēm ir veikušas šajā jomā auditu - ar pasniedzēju grupas palīdzību- kas palīdzēja atklāt nesaskaņas starp paredzētajiem studiju rezultātiem un novērtēšanas procedūru. Attiecīgi šīs nesaskaņas ir tikušas novērstas.

Studiju rezultātu formulēšana ir sevišķi svarīga gadījumos, kad kursu klausās ārzemju viesstudents.

Ir novērots, ka bakalaura līmeņa studenti parasti nemaz nav informēti par tādu studiju kursa un studiju programmas paredzamo studiju rezultātu eksistenci un nedomā par tiem studiju procesa laikā, kurpretim maģistra līmeņa studenti jau ļoti labi apzinās, kādi varētu būt tiem vēlamie sasniedzamie studiju rezultāti.

Regulētajās studiju jomās (piem. Latvijas Jūras Akadēmija) studiju rezultātu jēdziens ir ticis ieviests jau agros 70os. Katras kvalifikācijas piešķirējam ir jāņem vērā starptautiskos standartus, kā tie tiek aprakstīti specifikācijās, piem. *specification of minimum standard of competences for chief engineer*.

4. a) Vai studentu novērtēšanas procedūras notiek saskaņā ar oficiālajām eksāmenu kārtošanas procedūrām un tās vada kvalificēts personāls?

Jā. Intervijas ar vidējā līmeņa menedžmentu un pasniedzējiem neuzrādīja pretēju rezultātu. Studenti parasti ne sevišķi ir informēti par iekšējiem vai ārējiem noteikumiem, kas šo jomu regulē, lai pārliecinoši atspoguļotu savu viedokli, bet viņi arī neliecināja par kādām novirzēm no pastāvošajiem noteikumiem. Tas ir atkarīgs arī no studenta studiju jomas. Biežāk tieši juridisko zinātņu studenti izmanto iespēju apstrīdēt saņemto novērtējumu caur pastāvošajām iekšējām novērtēšanas rezultātu apstrīdēšanas procedūrām. Tajā pašā laikā augstākās izglītības iestādes šādas aktivitātes atbalsta, tā kā

tās vienlaicīgi palīdz gan studentiem gūt profesionālas iemaņas, gan augstskolai uzlabot rakstītā reglamenta saturu un formulējumu. Šis ir arī iemesls, kāpēc augstskolas parasti praktizē rakstisku eksāmenu – konflikta gadījumā tas var tikt pielietots kā dokuments studenta iebilduma pamatotības pierādīšanai vai noraidīšanai. Studenta novērtēšanas rezultātu apstrīdēšana bieži pamatojas studenta perspektīvā zaudēt stipendiju (un budžeta studenta statusu) dēļ nepietiekama veikuma.

Parasti eksāmenus pieņem pasniedzēji, kas paši ir studiju kursu vadījuši. Institucionālā politika ļauj atbilstošās struktūrvienības vadītājam deleģēt citu pasniedzēju studentu studiju rezultātu novērtēšanai, piem. gadījumos, kad daļu no kursa ir pasniedzis vieslektors savas īsās uzturēšanās laikā.

b) Kādā mērā studentu novērtēšanas procedūras ir atkarīgas no viena eksaminētāja sprieduma?

Tas zināmā mērā ir atkarīgs no kursa kredītpunktu skaita. Jo mazāk kredītpunktus var iegūt par kursa nokārtošanu, jo lielāka iespēja, ka studentu novērtēšanas procedūras būs atkarīgas no viena eksaminētāja sprieduma. Tas ir tā daļēji tāpēc, ka eksistē ļoti daudz šauri specializētu kursu, kuru pasniegšanai būtu grūti atrast citu ekspertu. Tāpat paplašinātas eksāmenu komisijas izveide rada papildus administratīvas izmaksas.

Augstskolu iekšējie noteikumi parasti paredz, ka ir iespējams mēģināt likt eksāmenu trīs reizes. Studenta studiju rezultātu novērtējumu trešajā eksāmena kārtošanas reizē pārbauda eksaminācijas komisija, lai izslēgtu iespēju, ka starp studentu un pasniedzēju pastāv personiskas dabas konflikts. Pēc studenta pieprasījuma eksaminācijas komisijas klātbūtne var tikt norīkota jau pirmajā vai otrajā eksāmena kārtošanas reizē. Parasti studenti nelabprāt izmanto šīs savas tiesības, jo uzskata, ka pasniedzēja, kas ir vadījis kursu, prasības eksāmenā ir vieglāk paredzamas. Tāpat viņš/ viņa labāk pārzina konkrētā studenta spējas un veikumu, jo ir iepazinis studentu jau semestra laikā. Dažas no augstskolām piedāvā saviem studentiem iespēju pieprasīt eksaminācijas komisiju gadījumos, kad kursa apraksts paredz vienu eksaminētāju.

Ir dažāda tipa novērtējuma procedūras, kur kolektīvais viedoklis ir norma. Tā piem. kursa darbi tiek aizstāvēti katedras vai nodaļas sanāksmē un novērtēšanā piedalās vairāki pasniedzēji. Noslēguma darbus parasti novērtē komisija, kuras sastāvā ietilpst dažādi ārējie eksperti. Dažās augstskolās tiek praktizēts, ka darba vadītājs var sniegt tikai savu viedokli, bet netiek pielaists pie balsošanas par piešķiramo atzīmi. Uz praktiskām studijām orientētās studiju programmās ir tā saucamie valsts eksāmeni, kur komisiju vada profesionālajā jomā ievērojama persona (ne no augstskolas mācībspēkiem).

5. Vai studentu novērtēšanas procedūrām ir skaidri un publicēti kritēriji attiecībā uz:

- **atzīmju izlikšanu?**
- **studentu prombūtni, slimību, vai citiem apstākļiem?**
- **studentu informēšanu par novērtēšanas tipu, metodi, un kritērijiem?**
- **studentu dalību klases darbā?**
- **pieteikšanos eksāmeniem?**

Kursa apraksti, kuriem viegli var piekļūt tiešsaistē informācijas sistēmā, satur skaidrus veikuma novērtēšanas kritērijus attiecībā uz tipu, metodēm, citiem novērtējuma kritērijiem, studentu dalību lekcijās un semināros, piekļuvi eksāmenam un atzīmes sastāvdaļas. Daži pasniedzēji pat izdala kursa aprakstus pirmās lekcijas laikā.

Pasniedzējiem ir pienākums regulāri atjaunot kursa aprakstus. Var gadīties, ka pasniedzējs nedaudz izmaina noteikumus un rīkojas savādāk, nekā paredzēts kursa aprakstā, kādu apstākļu vadīts. Taču tā netiek uzskatīta par labu praksi un pasniedzējam ir jāinformē studenti par izmaiņām noteikumos ļoti saprotami un pirmās lekcijas laikā. Pirmās lekcijas laikā arī pasniedzējs informē studentus par citām organizatoriskās dabas lietām, piem. semināru un lekciju notikšanas kārtība, iespējas apmeklēt kursu citos laikos utml.

Pastāv fakultātes līmenī definēti noteikumi, kas regulē rīcību studenta prombūtnes, slimības vai citu apstākļu iestāšanās gadījumā.

Informāciju par novērtēšanas tipu, metodi un kritērijiem satur kursa apraksti, kā arī tiek atsevišķi izskaidroti studentiem kursa sākumā. Daži no pasniedzējiem ļoti detalizēti informē studentus par to, kas tiks novērtēts katrā no studentu darbiem, radot studentiem ērtu iespēju strādāt pašapmierinošā novērtēšanas līmenī, piem. izmantotās literatūras avotu skaits, kas ir jāiekļauj atsaucēs, formatēšanas noteikumi u.c.

Eksāmenu grafiks bieži tiek sastādīts pasniedzējiem un studentiem sadarbojoties (drīzāk studentu pārstāvim un pasniedzējam), tad tas tiek ievietots informācijas sistēmā un vairs nevar tikt individuāli izmainīts. Iespēja apspriest eksaminācijas datumu ir sevišķi svarīga Latvijas Jūras Akadēmijā, kur studenti bieži var būt prombūtnē dēļ individuāla jūrā braukšanas grafika.

Parasti studentam ir jānokārto visi starpeksāmeni, pirms pielaišanas gala eksāmenam. Reizēm students tiek pielaists eksāmenam arī bez visu starpeksāmenu kārtēšanas, taču kurss nevar tikt uzskatīts par nokārtotu, jo gala eksāmens sastāda tikai 10 līdz 50% no kursa atzīmes. Kā jau iepriekš tika minēts, specializētās un augsti regulētās studiju jomās klātbūtnei kursa lekcijās un semināros var būt ietekme uz pielaidi eksāmenam.

Lielākās augstākās izglītības iestādēs, dēļ daudzajām studentu grupām, pasniedzējiem un, protams, nepieciešamības optimizēt telpu plānošanu, eksaminācijas datums tiek noteikts bez jebkādas iepriekšējas konsultēšanās ar studentiem. Taču pat liela izmēra augstākās izglītības iestādēs, pastāvot attaisnojošiem iemesliem (piem. ja apmaiņas studentam nepieciešama ātrāka izbraukšana uz viesaugstskolu dēļ atšķirībām akadēmiskajos kalendāros) pastāv iespēja, ka students vienojas ar pasniedzēju par individuālu eksāmena kārtēšanas datumu.

6. a) Vai administrācija pārbauda studentu novērtēšanas procedūru īstenošanu?

Jā, bet praksē tas nenotiek bieži un dažās augstskolās pārbaudīšana notiek tikai gadījumos, ja rezultātus apstrīd students. Praksē vairāk izplatīta ir vidējā vai vecākā līmeņa menedžmenta vizītes lekcijās un praktiskajās nodarbībās, taču šādu pārbaudīšanu mērķis vairāk ir pasniedzēju un kursu izvērtēšana, nevis studentu novērtēšanas procedūru īstenošanas pārbaude.

b) Ja jā, tad kā norisinās administrācijas pārbaudes?

Lai atrisinātu iespējami nekorektas novērtēšanas problēmu, augstskolas ir izstrādājušas detalizētus procedūru aprakstus, lai pieprasītu novērtēšanas rezultātu izvērtēšanu. Tomēr studenti reti kad ir sūdzējušies par iegūtajām atzīmēm atsevišķosursos. Parasti sūdzības skar noslēguma darba aizstāvēšanā gūto novērtējumu (piem. gadījumā, ja recenzenta un eksāmena komisijas novērtējums diametrāli atšķiras).

Studentu starpā tiek runāt par prasīgiem un mazāk prasīgiem pasniedzējiem, taču šādu pasniedzēju popularitāte bieži ir atkarīga no individuālā studenta čakluma pakāpes. Atsevišķu pasniedzēju studentu atzīmju lapas, kuras tiek atlasītas nejaušā veidā (vai dēļ ienākušām sūdzībām) tiek reizēm no fakultātes vadības puses pārbaudītas, lai pārliecinātos, ka pasniedzējs nav par prasīgu vai gluži otrādi – pārāk pretimnākošs. Vienā no institūcijām ir izveidota programmatūra, kas analizē novērtēšanas rezultātus to dažādos aspektos- pa grupām, tematikām, pasniedzēju, lai redzētu, vai studentu novērtēšanas rezultāti vairāk vai mazāk ietilpst normālā sadalījumā, tā ka gadījumos, ja parādās kāda izteikta novirze no normas, var pievērst tiem vairāk uzmanības.

Pastāv arī visādas administrācijas pārbaudes, kas ir regulāras un iepriekš labi zināmas studentu novērtētājiem un tie var atbilstoši sagatavoties.

Diezgan bieži jaunākie pasniedzēji tiek sevišķi uzraudzīti šādu administrācijas pārbaūžu laikā. Arī vieslektorus biežāk uzrauga, gan tāpēc, ka vietējais pasniedzējs bieži vien vieslektora aizbraukšanas dēļ pieņems eksāmenu viņa vietā, gan tāpēc, lai pārliecinātos par vieslektora novērtēšanas procedūras vispārējo kvalitātes līmeni un tā atbilstību augstskolas iekšējās kvalitātes kultūrai.

7. Kā studentu novērtēšanas procedūras atspoguļo studentu zināšanas un prasmes, kas iegūtas sekundārajā izglītībā?

Studenti tiek uzņemti uz Centralizēto eksāmenu rezultātu bāzes (zināšanas un prasmes, kas iegūtas sekundārajā izglītības ciklā) . Augstskola neveic nekādu citu individuālu šo zināšanu un prasmju pārbaudi un novērtēšanu. Augstskolu pārstāvji noliedz jebkādu studenta novērtēšanas procedūru atkarību no studenta zināšanām, kas iegūtas skolā, pat vairāk, parasti studentu novērtētājiem nav nekādas nojausmas par konkrētā studenta iepriekšējiem sasniegumiem. Vienlaicīgi studenta novērtēšanas rezultātu analīze un salīdzinājums ar studenta iepriekšējo veikumu skolā rāda diezgan labu korelāciju.

8. Kāda ir ārējo dalībnieku, ieskaitot kvalitātes nodrošināšanas aģentūru, loma studentu novērtēšanas procedūrās?

Studentu novērtēšanas kārtība tās pamatprincipos tiek definēta Akadēmiskās izglītības standartos. Nepastāv noteikumi vai prakse, ka izglītības kvalitātes novērtēšanas aģentūra tieši piedalītos studentu novērtēšanā. Izglītības kvalitātes novērtēšanas aģentūra vairāk pārbauda studentu novērtēšanas procedūras, kā tās tiek aprakstītas augstskolu sagatavotajos pašnovērtējuma ziņojumos, regulāri un

atbilstoši akreditācijas cikliskumam. Ir vispārīgi izplatīta prakse, ka valsts eksāmenu eksaminācijas komisijas vai noslēguma darbu aizstāvēšanās piedalās personas no ārējām organizācijām – tie varētu būt darba devēji, Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji, sadarbības partneri, profesionālo asociāciju pārstāvji. Tā piemēram, Rēzeknes Augstskola piesaista ārzemju ekspertu dalībai Datorzinātņu studiju programmas eksaminācijas komisijā. Ja noslēguma darbs ticis izstrādāts partnerorganizācijā (bieža prakse dabaszinātņu fakultātēs), studenta noslēguma darba vadītājs vienmēr komisijā piedalās, bet bez balsošanas tiesībām. Tāpat ļoti bieži kā noslēguma darba recenzentu piesaista personu no kādas ārējas organizācijas.

Viens no pamatdokumentiem, kas šajā sakarā jāievēro Latvijas Jūras akadēmijai ir starptautiskais *STCW 95 convention and code*.

9. a) Vai pēdējā laikā ir bijušas nozīmīgas izmaiņas studentu novērtēšanas procedūrās, ar mērķi uzlabot to efektivitāti?

Visā visumā pārejas uz studiju rezultātos balstītu mācīšanu un to atbilstīgo novērtēšanu ir notikusi ar mērķi uzlabot studentu novērtēšanas procedūru efektivitāti, un tā ir salīdzinoši jauna pieeja, izņemot dažās regulētās studiju jomās (piem. Latvijas Jūras akadēmija), kur studiju rezultātos balstīta mācīšanas pieeja tika ieviesta jau 70ajos gados un šo gadu laikā ir kļuvusi par labi pazīstamu, detalizēti atstrādātu un vispārēji pieņemtu studiju procesa organizēšanas pieeju.

Vienā no studiju programmām Latvijas Jūras akadēmijā ir nesen ieviesta datorizēti nejauša jautājumu izvēle kompleksajam eksāmenam.

b) Vai var identificēt kādu studentu novērtēšanas procedūras aspektu, kas ir sevišķi ņemams vērā?

Pāreja uz studiju rezultātos balstītu mācīšanu vairumā Latvijas augstskolu ir vēl salīdzinoši nesena prakse un nav pilnībā ieviesta, līdz ar to grūti ir ko teikt par šīs pieejas ietekmi uz studentu novērtēšanas procedūrām. Katra augstskola ir ieviesusi dažādus instrumentus iekšējās kvalitātes kultūras izveidei un stiprināšanai, tā piem. dažās no mazākajām augstskolām ir izstrādātas pašnovērtējuma veidlapas, kuras tiek rekomendēts aizpildīt reizi gadā, lai ļautu mācītbspēkam pārraudzīt un regulāri uzlabot akadēmiskos procesus.

Rēzeknes Augstskolas pārstāvji minēja, ka vienā no augstskolas programmām ir ieviesta produkta prototipa izveide kā viens no programmas absolventu sagaidāmajiem gala studiju rezultātiem. Produkta prototipa izveide ir optimālais (ne minimālais) studiju rezultāts un augstskola sevišķi priecātos par produkta prototipa izveidi kā dažādu studiju jomu (piem. dizaina, vides inženieru, vadības zinātņu) studentu komandas darba rezultātu. Tomēr šī ir nesena inovācija programmas aprakstā, līdz ar to ir grūti vēl spriest par šī jaunieveduma veiksmes pakāpi.

Latvijas Jūras akadēmijas studentiem patīk, ka lielākā daļa eksāmenu notiek mutiski, jo ātri sniegt atbildi uz uzdoto jautājumu bieži ir viena no prasmēm, kas ir vitāli nepieciešama atrodoties uz kuģa.

SECINĀJUMI

Studentu sasniegumu novērtēšanai institūcijas izmanto to pašu atzīmju sistēmu, kā sekundārajā izglītības ciklā. Tāpēc studenti viegli asimilē universitātē pastāvošo studentu novērtēšanas sistēmu.

Atkarībā no studiju kursa specializācijas pakāpes, studentu iepriekšējo zināšanu pārbaude var būt noderīga vairāk izplatītās studiju jomās (piem. matemātikā), lai pēcāk, balstoties uz rezultātiem pieskaņotu atsevišķu studiju kursa ietvaros apspriesto jomu detalizācijas pakāpi, nepārkāpjot, protams, kursa aprakstā definētos ietvarus, vai pat ar laiku izmainot kursa saturu.

Augstākās izglītības iestādēs, kur praktisko prasmju attīstība ir studiju sastāvdaļa, eksāmens parasti satur gan teorētisko, gan praktisko daļu. Taču šādi eksāmeni parasti aizņem ļoti daudz laika un tāpēc var dažreiz tikt aizvietoti ar studiju projektiem, kas integrē studiju rezultātu sasniegšanas novērtējumu kursu blokā vai modulī.

Pastāv dažādi veidi kā pārbaudīt studiju rezultātu pieejas īstenošanu praksē. Parasti pārbaude tiek veikta uz kāda iekšēja dokumenta bāzes, kas definē detalizētu studiju apakšrezultātu kopu, kas vēlāk pārtaps programmas studiju rezultātos un norāda atsevišķos kursus, kam šie apakšrezultāti ir piesaistīti. Paredzamo studiju rezultātu sasniegšanu var pārbaudīt pasniedzēju grupa, var tikt pārbaudīta attiecībā uz absolventu viedokli. Šādas pārbaudes var parādīt, cik lielā mērā studenti un pasniedzēji novērtē viena un tā paša studiju rezultāta sasniegšanas pakāpi. Atklātās atšķirības starp paredzamajiem un reālajiem (vai absolventuprāt sasniegto) studiju rezultātiem var tikt pielietotas programmas un tās studiju rezultātu nākotnes saskaņošanai.

Lai gan pasniedzēji ir diezgan autonomi novērtēšanas kārtības, kurai vajadzētu diagnosticēt studiju rezultātu sasniegšanas līmeni, izveidē, audits - piem. ar pasniedzēju grupas palīdzību- va palīdzēt atklāt nesaskaņas starp paredzētajiem studiju rezultātiem un pastāvošo novērtēšanas procedūru.

Studiju rezultātu formulēšana ir sevišķi svarīga gadījumos, kad kursu klausās ārzemju viesstudents, kā arī kā pamatdokuments, kas ļauj atrisināt nesaskaņas studentu novērtēšanas jomā starp pasniedzējiem un studentiem.

Lai padarītu studēšanas procesu jēgpilnāku, ir svarīgi bakalaura līmeņa studentus iespējami ātrāk iepazīstināt ar studiju rezultātu konceptu, kurpretim maģistra līmeņa studenti jau ļoti labi apzinās, kādi varētu būt tiem vēlami sasniegtie studiju rezultāti.

Valstiski specifiskas barjeras ESV īstenošanai augstskolās:

1. Nepieciešamība pasniegt vietējā valodā (latviešu) augstskolās var būt par kavēkli studentu novērtēšanas procedūrām regulētajās studiju jomās, kur cita valoda ir vispārpieņemta darba valoda (piem. angļu valoda ir darba valoda uz kuģiem).
2. Studentu pašnovērtējuma aktivitātes ir Latvijā mazāk izplatītas, jo eksistējošā studiju finansēšanas kārtība bieži spiež pārvērtēt paša veikumu. Neskatoties uz to, daži pasniedzēji, līdztekus studentu pašnovērtējumam ievieš studentu-kolēgu novērtējumu un sniedz studentiem vēlāk atgriezenisko saiti par to, kā viņu uzskats par personīgo veikumu korelē ar studentu-kolēgu uzskatu viedokli.

Jāmin sekojoši labas prakses piemēri:

1. Var būt noderīgi pārbaudīt regulēto studiju jomu pārstāvošo augstskolu pieredzi (piem. Latvijas Jūras akadēmija), tā kā tām var būt ilglaicīga pieredze studiju rezultātu jēdziena praktiskā īstenošanā.
2. Datorizēta jautājumu nejaušu izvēle eksāmenā var palīdzēt sniegt kvalitatīvāku studentu novērtēšanu dēļ samazinātas iespējas, ka novērtēšana ir negodīga.
3. Var būt derīgi padomāt par studiju rezultātiem ne tikai to minimālo sasniedzamo studiju rezultātu formā. Iezīmējot optimālo studiju rezultātu līmeni var tikt uzlabota studiju kvalitāte, jo studenti reizēm var izdarīt vairāk kā pasniedzēji uzskata, ka studenti var.

Pielikums

Institūciju pētījums Latvijā

DAŽI FAKTI PAR ANALIZĒTAJĀM AUGSTSKOLĀM

Latvijas Universitāte (LU) – University of Latvia

Pēc studentu skaita – lielākā Latvijas augstskola, 21% no visiem Latvijas studentiem studē Latvijas Universitātē

Pilna laika studentu skaits: 14959

Nepilna laika studentu skaits: 4641

Mācībspēku skaits: 861-ievēlēti

Personāla skaits: apm. 2026

Fakultātes: Bioloģijas fakultāte, Datorzinātņu fakultāte, Ķīmijas fakultāte, Ekonomikas un vadības fakultāte, Izglītības, psiholoģijas un mākslas zinātņu fakultāte, Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Vēstures un filozofijas fakultāte, Humanitāro zinātņu fakultāte, Juridiskā fakultāte, Medicīnas fakultāte, Fizikas un matemātikas fakultāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Teoloģijas fakultāte

Rēzeknes Augstskola (RA) – Rezekne Higher School

Pēc studentu skaita – 8- lielākā starp 19 valsts un 12- lielākā starp visām Latvijas augstskolām

Pilna laika studentu skaits: 1568

Nepilna laika studentu skaits: 690

Mācībspēku skaits: 114-ievēlēti (41% ar Doktora grādu, 53% ar Maģistra grādu, 6% profesionāļi)

Personāla skaits: apm. 2000

Fakultātes: Izglītības un dizaina fakultāte, Humanitāro un juridisko zinātņu fakultāte, Inženieru fakultāte, Ekonomikas un vadības fakultāte

Latvijas Jūras akadēmija (LJA) –Latvian Maritime academy

Pēc studentu skaita – starp 6 mazākajām valsts augstskolām Latvijā

Studentu skaits: apm. 880

Personāla skaits: apm. 150

Nodaļas: Jūras transporta nodaļa, Kuģu inženieru nodaļa

Biznesa Augstskola Turība (BAT) –School of Business Administration Turība

Pēc studentu skaita – lielākā starp privātajām augstskolām Latvijā

Studentu skaits: apm. 5800

Mācībspēku skaits: apm. 150

Personāla skaits: apm. 350

Fakultātes: Uzņēmējdarbības vadības fakultāte, Juridiskā fakultāte, Starptautiskā tūrisma fakultāte, Sabiedrisko attiecību fakultāte

Tabula Nr. 1. Analizēto augstskolu raksturojuma kopsavilkums

Analizētās augstskolas	Valsts	Privāta	Maza	Liela	Atrodas galvaspil sētā	Atrodas reģionā	Plaša studiju joma	Specializēta studiju joma
Latvijas Universitāte	x			x	x		x	
Biznesa augstskola "Turība"		x		x	x			x
Latvijas Jūras akadēmija	x		x		x			x
Rēzeknes augstskola	x		x			x	x	

ATBILDES UZ PĒTĪJUMA JAUTĀJUMIEM

Latvijas Universitāte (LU)

1a. Kāda ir institucionālā politika attiecībā uz studentu novērtēšanu?

Studentu vērtēšanai LU lieto to pašu atzīmju skalu kas oficiāli pieņemta vidusskolā. Tāpēc studentiem ir viegli adaptēties universitātes vērtēšanas sistēmā.

Augstskolas politika atbilst valsts standartos noteiktajām procedūrām atbilstoši MK noteikumiem par akadēmiskās izglītības standartiem un citiem normatīvajiem aktiem. LU iekšējie noteikumi (piem., Studiju kursu pārbaudījumu organizēšanas kārtība Latvijas Universitātē⁵) detalizētāk nosaka procedūru gan vērtēšanai, gan vērtējumu pārsūdzēšanai. Kārtība nosaka pārbaudes veidus, iesaistīto pušu tiesības un pienākumus, pārbaudes

⁵ Studiju kursu pārbaudījumu organizēšanas kārtība Latvijas Universitātē

norisi, atkārtotu pārbaudījumu kārtošanu, arī to, ka kursu aprakstos jāapraksta studiju rezultāti un ka vērtēšanai jābalstās uz tiem.

1b. Kā šī informācija tiek nodota studentiem?

Studentiem plaša informācija par vērtēšanu pieejama tiešsaistē. Galvenais informācijas avots ir LUIS, kas satur kursu aprakstus; kursu apraksti informē studentus par vērtēšanas specifiku katrā kursā, un kopā ar ievadnodarbību pamatā aptver visu studentam vajadzīgo noderīgo informāciju.

2. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek izveidotas atbilstoši to mērķim (diagnosticējošai, formatīvai, summatīvai novērtēšanai)?

Atkarībā no fakultātes un kursa specifikas studentiem sākumā var tikt veikta zināšanu un prasmju pārbaude, taču tas nav obligāti. Lekciju kursa sākumā dažās fakultātēs ir pieņemts studentiem uzdot testu, lai noskaidrotu to iepriekšējo sagatavotību. Šā testa rezultāti ne vienmēr tiek apspriesti ar studentiem. Docētāji šādu testēšanu uzskata par nepieciešamu, lai labāk varētu spriest par grupas sagatavotības līmeni un pieskaņot savu lasījumu šim līmenim. Atsevišķas nodaļas docētājs var iztirzāt pamatīgāk, paliekot tomēr kursa apraksta rāmjos. Analizējot testu rezultātus pa gadiem, ir novērots, ka student atsevišķos jautājumos kļūst zinošāki. Testēšana ir arī ļāvusi izmainīt kursu saturu atbilstoši student grupu sagatavotības līmeņa izmaiņām un docētājam tas liek piedomāt pie kursa satura un izvairīties no stagnācijas. Tā kā testēšana nav obligāta, docētājiem arī nav pienākums studentus informēt par tās rezultātiem, tomēr daļa no viņiem to dara.

Dažās fakultātēs (tur, kur studentiem ir laboratorijas darbu un kolokviju sistēma) studentiem ir jākārtos iestājkolokvijs, kurš aptver nepieciešamo zināšanu kopumu attiecīgās laboratorijas darbu uzsākšanai. Par iestājkolokviju students saņem atzīmi “ieskaitīts” vai “neieskaitīts”.

Kursu aprakstos jābūt arī norādei par prasībām, kuras jāizpilda, lai varētu reģistrēties uz attiecīgo kursu, un šī sistēma parasti arī tiek ievērota. Protams, iespējams, ka kursa aprakstos ne visi iepriekšējie kursi ir iekļauti kā prasība, tāpēc testēšanas sistēma ir labs papildinājums. Jāņem arī vērā, ka prasības par iepriekš nokārtotajiem kursiem neattiecas uz pirmā kursa studentiem, jo tur vienīgais nosacījums ir sekmīgi pabeigta vidusskola.

Atkarībā no student grupas lieluma un no nodarbību specifikas, kā arī no docētāja paša pieredzes un domāšanas veida, eksistē dažādas stratēģijas attiecībā uz studentu spēju, prasmju un kompetenču attīstīšanu caur interaktīvu saziņu un atgriezenisko saiti. Ļoti plaši tiek praktizēts studentu darbs komandās. Laboratorijas darbi bieži vien tiek pildīti divatā, prezentācijas par atsevišķām tēmām tiek gatavotas 3-4 cilvēku grupās. Taps attīsta studentu spējas strādāt komandā un [daļai] uzņemties līdera lomu. Atsevišķosursos grupu darbs ir ierobežots, jo docētāji uzskata, ka tas neatbilst formatīvas vērtēšanas labai praksei, piemēram, tur, kur no svara ir katram apgūt labas datu apstrādes prasmes. Grupu darbs ir vairāk piemērots tais lietās, kur ir noderīgi vienu un to pašu jautājumu aplūkot no dažādām pusēm, un tad atgriezeniskā saite parasti veidojas no grupas ziņojuma un tā novērtējuma. Taču arī grupas ziņojumus daudzviet organizē tā, lai katrs grupas dalībnieks būtu spiests izteikties un demonstrēt savas spējas un prasmes, jo vērtējums tomēr vajadzīgs katram studentam.

Formatīvais vērtējums ir labi iegājies praksē un to labprāt pieņem kā docētāji, tā studenti. Studentiem ar to ir vieglāk sevi disciplinēt un apgūt nepieciešamās zināšanas un prasmes sistemātiski, nevis kampaņveidīgi uz eksāmena laiku; studentiem arī vieglāk sekot savam progresam, jo visi starpvērtējumi parādās automatizētājā vadības sistēmā; daļa no docētājiem izveido ļoti detalizētas vērtējuma tabulas, un students var saprast, no kā veidojas viņa summatīvais vērtējums.

Universitātē diezgan izplatītas ir dažādas pašvērtējuma anketas. Parasti vairāk tās attiecas uz grupu darbu un studenti atbild uz jautājumiem, kas skar kolēģus un grupu kopumā; tomēr daļa no jautājumiem attiecas arī uz atbildētāju pašu. Šo anketu saturs un stratēģija to atbilžu analīzei un izmantošanai ir stipri atkarīga no fakultātes, kursa un individuālā docētāja, un šeit ir grūti sniegt kaut cik aptverošu kopsavilkumu. Vairāk izplatīts variants ir izraisīt studentu diskusiju prezentāciju laikā; tad ir iespējams studentiem salīdzināt kolēģu vērtējumu ar savējo un ar docētāja vērtējumu un pie viena arī attīstīt savas vērtēšanas prasmes un kritisku domāšanu.

3. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek veidotas lai izmērītu sagaidāmos studiju rezultātus un citus programmas mērķus?

Studiju programmu aprakstos ir doti programmu mērķi un uzskaitīti sasniedzamie studiju rezultāti, un tie pilnībā atbilst valsts akceptētās kvalifikāciju ietvarstruktūras deskriptoriem. Katra kursa aprakstā savukārt ir uzskaitīti studiju rezultāti, kas apgūstami šajā kursā. Atbilstoši šim uzskaitījumam tiek organizēta arī studentu vērtēšana. Eksāmenos tiek uzdoti ļoti konkrēti uzdevumi, ar kuriem pārbaudīt paredzētās iegūstamās zināšanas un atbilstošu risinājumu meklēšanas prasmes. Praktiskās zināšanas un iemaņas tiek attīstītas un attiecīgi vērtētas laboratorijas darbos semināros, mājas darbos, kursa darbos utt. Vispārējās prasmes un kompetences tiek novērtētas kursa darbos, bakalaura un maģistra darbos, grupu darba rezultātos. Atkarībā no kursa specifikas atsevišķi uzdevumi tiek noformulēti tā, lai studentam pašam būtu jāiemācās atrast vajadzīgo informāciju un pēc tam to pielietot laboratorijas darbā vai problēmas risinājumā. Protams, uz studiju rezultātiem balstītā apmācība un attiecīga vērtēšana ir samērā jauna lieta, tāpēc ne viss ir līdz galam izstrādāts un vēl ir nepieciešama koordinēta rīcība, lai varētu rasties pārliecība, ka sistēma darbojas nevainojami.

Vienā no fakultātēm (Ekonomikas) patlaban tiek pildīts izmēģinājuma projekts, lai pārliecinātos, līdz kādai pakāpei ir ieviesta studiju rezultātu pieeja. No programmas apraksta ir radīts saraksts ar studiju apakšrezultātiem. Vairākums docētāju tika iztaujāti par šo apakšrezultātu ieviešanas situāciju. Docētāju doto rezultātu salīdzināšana ar programmas absolventu viedokli parāda, ka, lai arī vispārējās vilcienos visi rezultāti ir līdzīgi, tomēr tika konstatētas ievērojamas atšķirības starp to, kā studiju rezultātu sasniegšanu vērtē studenti un docētāji – tika konstatētas atšķirības starp paredzētajiem un faktiskajiem studiju rezultātiem. Tā piemēram, docētāji uzskatīja, ka studentiem ir labākas komandu darba prasmes nekā to domāja paši studenti. Tika nolemts studiju procesā ieviest vairākas izmaiņas, piem., ka ir nepieciešams uzsvērt ētikas nozīmīgumu, jo fakultātei ir risks, ka šis studiju rezultāts un tam atbilstošās prasmes un kompetences tiek iegūtas nepietiekamā līmenī. Tika nolemts, ka kursa „Starptautisko organizāciju uzvedība” docētājam jāpiešķir papildu stundas priekšmeta apspriešanai un attiecīgi jāizmaina studiju rezultātu apraksts savā kursā.

Tika secināts, ka šāda detalizētu studiju rezultātu karšu veidošana var palīdzēt starp docētājiem izraisīt diskusijas par: caurmēra absolventa iegūto prasmju un kompetenču kopumu, balstoties uz docētāju korpusa veiktajām darbībām; par to prasmju un kompetenču kopumu, kas tiek apgūts neapmierinoši; paredzēto un faktisko studiju rezultātu atbilstību saturam, kas programmā tiek sniegts un tāpēc var tikt izmantots programmas un tās studiju rezultātu precizēšanai nākotnē.

4a. Vai studentu novērtēšanas procedūras notiek saskaņā ar oficiālajām eksāmenu kārtošanas procedūrām un tās vada kvalificēts personāls?

Jā. To lielā mērā nodrošina automatiskās vadības sistēma: visi vērtējumi tajā tiek ievadīti, un iespējams operatīvi izsekot līdzī, kas, kad un ar kādiem rezultātiem katru studentu ir vērtējis. Pārrunās ar docētājiem un ar studentiem radās pārliecība, ka būtisku noviržu šeit nav.

4b. Kādā mērā studentu novērtēšanas procedūras ir atkarīgas no viena eksaminētāja sprieduma?

Eksāmeni jau vairākus gadus notiek rakstiski, un darbu izskatīšanā piedalās vairāki mācību spēki. Piedevām vēl kopš 2 gadiem atpakaļ ir ieviesta anonimitātes prasība – darbu izskatot un novērtējot, docētājs nezina, kura studenta darbs tas ir. Tomēr nelielos specializētosursos mēdz būt tā, ka vielu pārzina tikai konkrētais mācību spēks, un šeit nevar izslēgt subjektīvismu. Studentu sūdzības tomēr ir retas. Un ja students saņem nesekmīgu atzīmi divreiz, trešajā reizē saskaņā ar procedūru ir eksaminācijas komisija. Students drīkst pieprasīt komisiju arī jau otrajā reizē. Šāda sistēma izslēdz iespēju, ka docētājs aiz personiskiem motīviem novērtē studentu kā nesekmīgu. Nelielās fakultātēs, kur studentus pazīst viss personāls, darbojas vel arī sava veida [neformāla] sabiedriska uzraudzība: kolēģi uzreiz pamana, ja kāda studenta vai studentu grupas vērtējums vienā priekšmetā stipri atšķiras no citiem, un tad vienmēr tiek noskaidroti iemesli. Starpvērtējumi biežāk ir viena docētāja ziņā, bet

šeit ir sava veida kontrole no studentu un kolēģu puses: kā jau aprakstīts augstāk, paralēli notiek arī studentu savstarpējais vērtējums un pašvērtējums, un tāpēc vērtēšanas process normāli neieslēgst subjektivismā.

5. Vai studentu novērtēšanas procedūrām ir skaidri un publicēti kritēriji attiecībā uz:

- a. atzīmju izlikšanu?**
- b. studentu prombūtni, slimību, vai citiem apstākļiem?**
- c. studentu informēšanu par novērtēšanas tipu, metodi, un kritērijiem?**
- d. studentu dalību klases darbā?**
- e. pieteikšanos eksāmeniem?**

Tas viss ir aprakstīts studentu vērtēšanas kārtībā un attiecīgajos kursu aprakstos. Pirmajā nodarbībā docētājs arī izskaidro studentiem, kas kad un kādā veidā tiks vērtēti.

Ir skaidri aprakstīts par ko tiks likta kāda atzīmē; praksē tomēr nevar novērst to, ka dažādās fakultātēs šis prasību līmenis atšķiras, un studentu vidū figurē priekšstatī par vieglākiem un grūtākiem priekšmetiem vai fakultātem.

Ja students nav ieradies uz eksāmenu vai cita veida pārbaudes darbu, tas parādās sistēmā kā kārtošanas reize bez vērtējuma. Ja neierašanās ir attaisnojama (students to dokumentāri pamato), sistēmā tiek izdarīta izmaiņa un students saņem norīkojumu citā piemērotā datumā. Studenti apliecina, ka šai ziņā pārkāpumu no fakultāšu puses nav.

Studenti apliecina, ka viņiem ir pieejama informācija elektroniski un ka viņi tiek informēti par vērtēšanas veidiem, metodēm un kritērijiem katra kursa sākumā.

Nodarbību apmeklējuma obligātums atkarīgs no nodarbību veida. Studentu piedalīšanās lekcijās LU nav obligāta, un tā nedrīkst atstāt iespaidu uz vērtējumu. Citādi tas ir ar laboratorijas darbiem, semināriem, kontroldarbiem u.tml. nodarbībām, jo tajās notiek arī vērtēšana.

6a. Vai administrācija pārbauda studentu novērtēšanas procedūru īstenošanu?

Jā tāda sistēma pastāv, tomēr parasti tā tiek izmantota tikai tad, kad ir sūdzības.

6b. Ja jā, tad kā norisinās administrācijas pārbaudes?

Universitātē ir noteikta kārtība, kā studenti var pieprasīt pārskatīt savu vērtējumu, taču tas tiek darīts ļoti reti. Tādi gadījumi tiek novēroti attiecībā uz noslēguma darbu vērtējumu, piemēram, kad stipri atšķiras recenzenta vērtējums no eksaminācijas komisijas vērtējuma (saskaņā ar kārtību, recenzenta atzīmei ir tikai rekomendējošs raksturs, visu izšķir komisija).

Studenti mēdz spriest par viegliem un grūtiem priekšmetiem vai pasniedzējiem, taču šie spriedumi parasti atkarīgi no paša studenta uzcītības un sekmēm. Atsevišķu fakultāšu dekanāti (piem., Ekonomikas), mēdz organizēt atsevišķu docētāju nejauši atlasītu vērtējumu pārbaudi, lai pārliecinātos, vai nav pārāk vieglas vai pārāk stingras prasības. Ķīmijas fakultātē šādu pārbaudi nav.

7. Kā studentu novērtēšanas procedūras atspoguļo studentu zināšanas un prasmes, kas iegūtas vidējā izglītībā?

Saskaņā ar likumu Latvijas augstskolās studenti tiek uzņemti, vadoties pēc centralizēto eksāmenu atzīmēm vai (ja tādu nav) pēc vidusskolas atzīmēm. Universitāte nepraktizē iepriekš skolā iegūto zināšanu un prasmju pārbaudi un vērtē tikai studenta zināšanas un prasmes, kas iegūtas konkrētajā priekšmetā.

Vidusskolā iegūtās zināšanas un prasmes reizēm ir nepietiekamas, konkrēti tais gadījumos, kad students uzņemas programmā, kas nav pirmā prioritāte viņa pieteikumā. Tas atstāj iespaidu uz kursu saturu un reizēm arī tiek veiktas izmaiņas studiju programmā. Piemēram, Ķīrijas fakultātē ir ieviests Vispārīgās ķīmijas kurss, lai varētu panākt izlīdzinājumu lielajām zināšanu atšķirībām, kas iegūtas vidusskolā. Taču kursa atzīme arī tur balstās uz semestra darba un eksāmena summatīvo vērtējumu.

8. Kāda ir ārējo dalībnieku, ieskaitot kvalitātes nodrošināšanas aģentūru, loma studentu novērtēšanas procedūrās?

Studentu vērtēšanas pamatprincipi ir izklāstīti MK noteikumos par akadēmiskās izglītības standartiem un attiecīgi universitātes Kārtībā. Atbilstoši tam, studentu vērtēšanā nepiedalās Ministrijas vai tās pilnvarotu iestāžu pārstāvji, jo augstskolas ir autonomas. LU fakultātes praktizē citu organizāciju pārstāvju pieaicināšanu noslēguma darbu aizstāvēšanā, ja šie darbi izstrādāti ārpus LU. Tomēr, pieaicināto pārstāvju viedoklim ir tikai rekomendējošs raksturs. Nedaudz citādāka ir situācija ar doktora darbu aizstāvēšanu, jo tur promocijas padomes sastāvā ir obligāta pārstāvniecība no citām organizācijām, un visiem padomes locekļiem ir pilnas balsstiesības.

9a. Vai pēdējā laikā ir bijušas nozīmīgas izmaiņas studentu novērtēšanas procedūrās, ar mērķi uzlabot to efektivitāti?

Universitāte nesēn ir pārgājusi uz mācīšanas un vērtēšanas balstīšanu studiju rezultātos, un tas ir būtiski uzlabojis studentu vērtēšanas procesu kopumā. Pēdējo pāris gadu laikā ieviesta sistēma par anonimitāti eksāmenu vērtēšanā, un šo sistēmu studenti un docētāji vērtē atzinīgi. Atzinīgi tiek vērtēts arī lēmums par to, ka studentu sekmes vairs netiek izliktas vispārējai apskatei un katrs students automatizētajā sistēmā var redzēt tikai savas atzīmes.

9b. Vai var identificēt kādu studentu novērtēšanas procedūras aspektu, kas ir sevišķi ņemams vērā?

Ne studenti, ne administrācija nevēlējās izcelt kaut kādu vienu izmaiņu aspektu kā īpaši pievilcīgu. Par tādu varētu uzskatīt balstīšanos uz studiju rezultātiem, tomēr patlaban vēl nav uzkrāta pietiekama pieredze, lai varētu teikt, ka šai aspektā viss ir izdarīts līdz galam un, lai varētu to kvalificēt kā labas prakses paraugu.

Rēzeknes Augstskola (RA)

1a. Kāda ir institucionālā politika attiecībā uz studentu novērtēšanu?

Iestādes politiku studentu vērtēšanā regulē dažādi ārējie (LR likumdošana) un iekšējie noteikumi, piem. nolikums par ieskaitēm un eksāmeniem. Nolikums par programmu kalendāro plānu paredz orientējoši, kad būs starprezultātu vērtējums, taču kā pats vērtējums veidojas, nosaka katrs docētājs patstāvīgi, jo principā katrs docētājs pats veido savu sistēmu. Protams, Rēzeknes Augstskolas iekšējie noteikumi regulē arī tādus aspektus kā pārbaudes veidus, pārbažu kārtības un vērtējuma pārsūdzēšanas kārtību.

1b. Kā šī informācija tiek nodota studentiem?

Pirmajā nodarbībā studenti tiek informēti par paredzamo studiju kursa norisi, tajā skaitā tiek sniegta informācija par studiju kursa ietvaros esošajām prasībām un uz tām balstīto studentu vērtēšanu. Papildu tam studenti var piekļūt internetā visai informācijai, kas attiecas gan uz vispārējo iestādes politiku studentu vērtēšanā, gan uz individuālo studiju kursu prasībām. Moodle vidē pieejami studiju kalendārie plāni, studenti no LAISa tiešsaitē var jebkurā laikā izdrukāt prasības. Jaunākos studiju kursus raksturo katru savs kods, LAISā var attiecīgi visu apskatīt, ir arī noformulēti studiju rezultāti. Studiju rezultātu formulēšana ir obligāta prasība katrā kursā. Rēzeknes Augstskolā tiek uzskatīts ka tieši studiju rezultātu formulēšana palīdz konfliktu situācijās un ir labākais veids kā mērķtiecīgi vadīt studentu.

2. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek izveidotas atbilstoši to mērķim (diagnosticējošai, formatīvai, summātai novērtēšanai)?

Attiecībā uz sākotnējo spēju vērtēšanu – tas ir kā ieteikums, bet docētājs var pats izvēlēties diagnostikas formu. Tā var būt arī vienkārši sarunas veidā, gan grupā apspriežot paredzamo tematiku, gan individuāli izvērtējot studentus. Jebkurā gadījumā sākotnējo spēju vērtēšana tiek uzskatīta par atspēriena punktu kalendārā plāna diferencēšanai, jo var gadīties, ka piemēram, daži no studentiem klausījušies kursu, kas saistīts ar attiecīgo tematiku, jau vidusskolā. Kurša laikā konkrētās spējas tiek attīstītas ar vairāku darba veidu palīdzību. Studentu spējas studiju rezultātu sasniegšanai attīsta gan kontaktstundas, gan lekcijas, kontroldarbi, grupu darbs, diskusijas, tādi darbiņi kā pašdiagnosticējoši uzdevumi. Tiek pārbaudīta refleksijas prasme, salīdzināti testi, kolokvijos vairāk zināšanu diagnosticējoša studentu novērtēšana, visādi elektroniski iesniedzamie darbi, eseju rakstīšana, tekstu analīze, izvērtēšana, kopsavilkums, no vairākiem literatūras avotiem. Inženierfakultātē stingri skatās, lai 50% no kursiem tiktu īstenoti praktisko nodarbību veidā, laboratorijas darbi, problēmuzdevumu risināšana gan grupās, gan individuāli, visi darbi tiek aizstāvēti pamatā individuāli. Tiek izmantots summārā vērtējuma veidošanās princips, katrs darbs tiek prezentēts, tiek iegūts vērtējums. Uz eksāmenu students bieži jau savācis lielu daļu vērtējuma semestra laikā. Tiek pārbaudītas teorētiskā materiāla zināšanas, taču eksāmeni satur arī lielu praktisko prasmju pārbaudi. Līdz ar to eksāmena sastāvdaļas ir gan teorētiskie jautājumi, gan praktiskie uzdevumi un problēmuzdevumu risināšana, kas ļauj spriest par studenta teorētiskajām zināšanām un praktiskām kompetencēm. Ir arī studiju kursi, kuros iespējams saņemt automātu. Kombinētie eksāmeni, kuros viena daļa ir teorētiska, otra daļa praktiska, ir laika ziņā ietilpīga. Mehatronikā (studiju programmas direktors) vērtēšana ir integrēta summēšana, kurā kopā summējas novērtējums par kursa projektiem, kursa darbiem, 3 studiju darbiem, kuros obligāta daļa ir praktiskais darbs. Studiju darbi ir komplicēti pēc savas būtības, paredz problēmu integrēšanu no dažādiem kursiem. Pirmajos kursa darbos pamatā tiek veikts literatūras apskats, šeit ir obligāts minimālais literatūras, tiek apgūtas iemaņas problēmas izpētē uz tehniskās specialitātes. Atbalstu praktisko iemaņu apgūšanā sniedz prakse, tajā tiek vērtēta prakses atskaite, ir maksimāli ieteicams veikt pētījumus, izmantojot arī augstskolas laboratorijas.

3. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek veidotas lai izmērītu sagaidāmos studiju rezultātus un citus programmas mērķus?

Studiju programmas augstskolā pamatā sasaucas ar nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru. Programmas stratēģiskie mērķi tiek definēti, programmas balstās uz augstskolas attīstības stratēģiju. Docētājs iepazīstas studiju programmas direktora vadībā ar prasmēm un kompetencēm, kas jāiegūst individuālā studiju kursa ietvaros, saskaņā ar visaptverošo studiju programmas mērķi. Docētājam ir diezgan liela autonomija attiecībā uz konkrēto studiju rezultātu sasniegšanas diagnostiku. Rēzeknes augstskolā tika caurskatītas studiju programmas un tika konstatētas atsevišķas nepilnības, piem., ka atsevišķu studiju rezultātu sasniegšanu nevar diagnosticēt ar atbilstošo vērtēšanas veidu - kontroldarbu. Starp citām problēmām, kas tika konstatētas, pamatā sastopami divi veidi problēmu. Viens- ka daļa no kompetencēm izpaliek, studiju kursu vai studiju programmas aprakstā tiek apgalvots, ka tas tiks izdarīts, bet nevar nodemonstrēt kā tiek iemācīts. Pirmā mirklī studiju rezultātu formulēšana liekas viegls uzdevums, notiek diskusijas, semināri ar programmu direktoriem, sanāksmes. Kad analizē studiju rezultātu ieviešanas praksi, ja perfekti to izdara, nedublēsies studiju rezultāti, nebūs nenosegta neviena kompetence nevienā studiju kursā. Laboratorijas darbs - jāizdara secinājumi no mērījumiem, likumsakarības, bet lai students spētu kaut ko papildus iegūt - pasniedzējiem savā starpā jāapsprīžas un jākooperējas kopējā studiju programmas mērķa sasniegšanai. Visām studiju programmām tiek izveidotas tabulas, kur tiek noformulētas spējas, un pretī kursi, kuros paredzēts šādas zināšanas apgūt. Tas var tikt minēts kā labas prakses paraugs. Atbilstoši sasniegtajiem studiju rezultātiem, kursos atšķiras pārbaudes formas - citos kursos jāizstāvē referāti, citos jāprezentē mazi pētījumi. Atsevišķos studiju kursos grupas tiek veidotas arī no ārzemju studentiem. Tā piem. Ir kursi, kuros uz nedēļu tiek apvienots kopīga mērķa sasniegšanai vācu un latviešu studentu darbs komandā, svešvalodā. Būvniecības studiju programmā paredzēts, ka jāzin 2 svešvalodas 1. līmeņa programmā, augstākā līmeņa programmā pašam jāprot rakstīt. Diplomdarbā obligāts priekšnoteikums ir 30 raksti no datu bāzēm, 50 kopā. Studenti piedalās starptautiskās konferencēs. Studenti komplektējas ar labām svešvalodas zināšanām. Rezultāti ir vērtīgi. 2/3 ir tādu studentu, kas var komunicēt svešvalodā.

4a. Vai studentu novērtēšanas procedūras notiek saskaņā ar oficiālajām eksāmenu kārtības procedūrām un tās vada kvalificēts personāls?

Nav īpašu problēmu ar neatbilstību oficiāli pieņemtajiem noteikumiem. Arī studentu aktivitāte vērtējuma rezultātu apstrīdēšanā atšķiras starp studiju programmām. Visaktīvākie iegūtā vērtējuma rezultātu apstrīdēšanā ir juridisko zinātņu studenti, kas kopumā, izskatās, trenējas kompetenču apgūvē, jo apstrīd „visu”. Rēzeknes augstskola šādas apstrīdēšanas no studentu puses uzskata par lielisku stimulu izskatīt dokumentu aprites kārtību un formulējumu precizitāti. Diskusijas pamatā ir iekšēja rakstura, ir studenti, kam saņemto punktu skaits nav pietiekams, tad tiek analizēti rakstītie darbi. Eksāmeni visi ir rakstiski, attiecīgi strīdus gadījumā ir dokumentācija, kuru analizēt. Vērtējuma rezultātu apstrīdēšanā zināmu lomu spēlē stipendiju jautājums.

4b. Kādā mērā studentu novērtēšanas procedūras ir atkarīgas no viena eksaminētāja sprieduma?

Studiju darbus un prakses studenti aizstāv atvērtā sēdē, komisijas priekšā, doktoru programmās visi eksāmeni ir komisiju priekšā. Eksāmeni, gala pārbaudes - komisijas priekšā, tāpat ir kursi, kur ir vairāki pasniedzēji. Komisijās piedalās darba devēji. Studentiem ir iespējas lūgt komisiju pieņemt eksāmenu studiju kursos, kuru eksāmenos tādas nav paredzētas.

5. Vai studentu novērtēšanas procedūrām ir skaidri un publicēti kritēriji attiecībā uz:

- a. atzīmju izlikšanu?**
- b. studentu prombūtni, slimību, vai citiem apstākļiem?**
- c. studentu informēšanu par novērtēšanas tipu, metodi, un kritērijiem?**

d. studentu dalību klases darbā?

e. pieteikšanos eksāmeniem?

Studentu novērtēšana procedūra ir skaidri definēta un pieejama publiski Rēzeknes augstskolas mājas lapā. Šo informāciju var iegūt studenti arī ielogojoties savā profilā LAISā, taču parasti studenti paļaujas tikai uz pasniedzēja sniegto informāciju un parasti informāciju citur sāk meklēt tikai galējas vajadzības gadījumā. Katram uzdevumam pasniedzēji sastāda konkrētus rādītājus, pēc kuriem, tajā skaitā studenti var spriest, vai uzdevums ir izdarīts vai nav, piem. noformējums, literatūras avotu skaits. Ir zināmi kritēriji, pēc kuriem tiks liktas atzīmes, uz studiju kura beigām studenti bieži tiek informēti, cik balles semestra laikā jau ir savāktas. Atšķiras dažāda līmeņa studentu interese par sasniedzamajiem studiju rezultātiem. Bakalaura līmeņa studenti bieži vien pat neiedomājās pajautāt par studiju rezultātiem, bet maģistra līmeņa studenti bieži vien jau ir ar konkrētu apziņu, kas viņiem ir vajadzīgs un jāsasniedz, līdz ar to interesējas, vai attiecīgie studiju rezultāti darbosies vēlamajā virzienā. Saistībā ar studentu dalību novērtēšanā ir studiju kursi, kuros atsevišķi darbi tiek novērtēti ar kolēģu-studentu palīdzību, piem. citas grupas uzdod jautājumus, un novērtē atbildes, īpaši studenti iesaistās prezentāciju izvērtēšanā. Kurša vecākiem tiek sapulcē pie dekāna izskaidrota rīcības kārtība tādos gadījumos, piem., kā saslimšana uz eksāmenu laiku, kad jānes apliecinājums, ārsta zīme uz eksāmenu. Kurša vecākais tālāk informē studentus par rīcību. Katrs pasniedzējs nosaka datumu, līdz kuram var iesniegt darbus atzīmes uzlabošanai, pēc tam stājas spēkā attiecīgie nolikumi. Bieži lekciju apmeklējumi ir pēc brīvas gribas. Paši studenti (grupas vecākais) vienojas ar pasniedzēju par eksāmena datumu, kā arī pirms eksāmena konsultāciju laiku. Tad grūtākajiem eksāmeniem tiek rezervēts vēlāks laiks. Starp pierakstīšanās uz eksāmeniem citām prasībām var būt sekojošas: nedrīkst būt mājas darbu parādi, jābūt nokārtotiem kontroldarbiem. Ja maksas studentiem nav samaksāta mācību maksa, tie netiek pieļauti pie eksāmena.

6a. Vai administrācija pārbauda studentu novērtēšanas procedūru īstenošanu?

Jā, studentu novērtēšanas procedūras tiek pārbaudītas no administrācijas puses.

6b. Ja jā, tad kā norisinās administrācijas pārbaudes?

Dekāni pārbauda vai novērtēšanas procedūras atbilst prasībām. apmeklē pārbaudījumus. To dara arī pārstāvji no studiju daļas. Tiek pārbaudīts vai docētāji ievēro grafiku, vai tiek iepriekš saskaņā ar kārtību apstiprināti jautājumi, vai studējošiem ir līdzīgie ieskaīšu grāmatiņas, šad tad katedras vadītāji veic pārbaudes. Regulāri tiek pārbaudīti jaunie docētāji, bieži tiek sēdēts klāt vieslektoru lekcijās, lai izvērtētu līmeni un pārliecinātos, ka tiek ievērots reglaments.

7. Kā studentu novērtēšanas procedūras atspoguļo studentu zināšanas un prasmes, kas iegūtas vidējā izglītībā?

Parasti nav zināms studenta vērtējums konkrētajā priekšmetā vidusskolā. Pamatā studenta izejošā zināšanu līmeņa identifikācija notiek studiju kursa pašā sākumā. Lai gan tiešā veidā atzīme par vidusskolā apgūto neietekmē, tomēr pieredze rāda, ka darbs, kas ieguldīts vidusskolas vielas apgūvē, var ietekmēt kopējo darba rezultātu. Kopumā jāsecina, ka atzīme rezultātā būs atkarīga no zināšanām iegūtajām sekundārā izglītības cikla laikā, bet kritēriji studentu novērtēšanā augstskolā ir vienādi un tiešā veidā nav atkarīgi no vidusskolas atzīmes.

8. Kāda ir ārējo dalībnieku, ieskaitot kvalitātes nodrošināšanas aģentūru, loma studentu novērtēšanas procedūrās?

Promocijas padomē ir starpaugstskolu eksperti, valsts eksāmenos piedalās ministrijas struktūrvienību pārstāvis, pārstāvis no atbilstošās nozares asociācijas. Datorikas studiju programmā eksāmenu komisijā piedalās eksperts no ārzemēm. Mehatronikas studiju programmā izveidojusies ļoti cieša sadarbība ar darba devējiem. Programma ir

izveidota, tajā skaitā noformulēti studiju rezultāti, sadarbībā ar darba devējiem, kas sniedz skatu no malas un atgriezenisko saiti par absolventu sagatavotību darba tirgum.

9a. Vai pēdējā laikā ir bijušas nozīmīgas izmaiņas studentu novērtēšanas procedūrās, ar mērķi uzlabot to efektivitāti?

Mehānikas studiju programmā, lai uzlabotu rezultātus, studentiem konsultācijās ir jāaizstāv individuālā darba rezultāti. Rezultātā studentu sasniegumi uzlabojās.

9b. Vai var identificēt kādu studentu novērtēšanas procedūras aspektu, kas ir sevišķi ņemams vērā?

Pirmais gads, kad studiju programmas rezultātos kā sasniedzams studiju rezultāts ir paredzēts, ka mehatronikas studiju programmas absolventam jābūt radījušam reālu produktu, kas saistīts ar mehatroniku. Studiju laikā no pirmā kursa attiecīgi studenti strādā pie sava produkta, dibina savu uzņēmumu, var sākt savu ražošanu. Sava produkta radīšana ir optimālais, uz ko cenšas, augstskola vēlas sagatavot absolventus, kas reāli izveido produkta modeli / prototipu. Ideālā gadījumā produkts rodas kā grupas darba rezultāts. Pie kam grupā apvienojas 2-3 dažādu studiju programmu studenti, piem. vides inženieri un mehatroniķi, vides inženieris izpēta problēmu un sniedz risinājumu, mehatroniķis izstrādā prototipu, grupas darbā varētu iesaistīt dizaina studiju programmas studentus.

Latvijas Jūras akadēmija (LJA)

1a. Kāda ir institucionālā politika attiecībā uz studentu novērtēšanu?

Studentu novērtēšanas procedūras Latvijas Jūras akadēmijā nosaka gan Latvijas Republikas likumdošana (piem. MK noteikumi), gan augstskolas iekšējie nolikumi. Atsevišķa augstskolas specifika ir tās daudzie ārējie klienti, kas pieprasa dažos priekšmetos vērtēšanas kritērijus. Vērtēšanas kritēriji ir detalizēti atrunāti. Liela ietekme ir Jūrnieku reģistram (neatkarīga iestāde, jūras administrācijas struktūrvienība), ārzemju asociācijas. Studenti tiek vērtēti pēc 10 ballu sistēmas. Kvalifikācijas un specialitātes eksāmenā studentam ir jāsaņem minimums 7 balles, angļu valodā - 6 balles. Attiecībā uz studentu novērtēšanu regulējošajiem Latvijas Republikas likumiem jāatzīmē valsts valodas lietošanas noteikumus. Kvalifikācijas celšanas kurss bieži jārunā krieviski. uz kuģiem darba valoda, ko saprot visi jūrnieki uz kuģa, ir angļu. Līdz ar to valodas lietojuma problēma- ir viens no elementiem. Augstskolas pārstāvji uzskata, ka vecākos kursos dažus kursus vajadzētu lasīt angļu valodā. Taču tas ir pretrunā ar Augstskolu likumu. Valodas zināšanas nozīmī pasvītro tas, ka studiju plānā angļu valodai ir paredzētas 225 stundas un jūrniecības priekšmetiem – 204 stundas, no 429 stundām kopumā. Tātad stundas, kas paredzētas valodas apguvei, ir tikpat cik vispārīglītojošo priekšmetu apguvei.

1b. Kā šī informācija tiek nodota studentiem?

Studenti ir informēti, kā veidosies atzīmes, katrs pasniedzējs studiju kursa sākumā informē par eksāmeniem, to norisi, vērtēšanas kritērijiem. Pēc studentu teiktā studiju kursu apraksti netiek izmantoti kā informācijas avots, šī informācija pamatā tiek iegūta no pasniedzējiem un atsevišķi netiek meklēta informācijas sistēmā, lai gan tur ir pieejama. Taču, ja parādās vajadzība, studenti zina, kur šo informāciju internetā meklēt.

2. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek izveidotas atbilstoši to mērķim (diagnosticējošai, formatīvai, summatīvai novērtēšanai)?

Atkarībā no fakultātes un kursa specifikas studentiem sākumā var tikt veikta zināšanu un prasmju pārbaude, taču tas nav obligāti. Ja matemātikā ir svarīgi noskaidrot grupas vispārējo sagatavotības līmeni, tad specifiskā satura kurss, piem., Dīzeļiekārtas un turbīnas tas nav svarīgi, jo pamatā studentiem priekšzināšanas šajā tematikā ir pietiekams retums. Šādos kursos drīzāk tiek pārbaudītas sagatavotības līmenis, piem., fizikā.

Atbilstoši studiju plānam studenti piedalās semināros, pilda mājas darbus, studiju darbus. Kontroldarbos tiek likta atzīme, taču tai drīzāk ir informatīvs raksturs, jo eksāmena atzīmi tā ietekmē tikai relatīvi. Ja nav nokārtots kontroldarbs, neviens netiek pie eksāmena.

Valsts eksāmena norisi reglamentē Jūrnieku nolikums, eksāmena procedūru izstrādā kvalitātes sistēmas ietvaros. Kopā ir 600 jautājumi, kas iepriekš zināmi studentiem. Eksāmenā dators izmet 6 jautājumus no šiem 600, eksāmena komisijā visi eksperti ir ārēji. Tā kā jāzina ir latviešu valodu, speciālisti komisijā ir no Latvijas, bet no citām organizācijām. Kuģa vadītāji-studenti 4. semestrī iet jūrā 6 mēnešus, 4. kursā iet jūrā uz rudens semestri. Prakses uzdevums ir tipveida, to noslēdz prakses atskaite, kam jābūt, kas bijis. 5 dienas jūrā - 1 kredītpunkta vērtībā (braucieni tiek fiksēti jūrnieka grāmatiņā). Diplomdarba rakstīšanas formalitātes regulē nolikums par diplomdarbu. Diplomdarba rakstīšanas galvenais uzdevums ir sistematizēt teorētiskās zināšanas un nostiprināt praktiskās zināšanas. Diplomdarbam jāpēta konkrētu, aktuālu problēmu. Tēmas aplūkotajā specialitātē lielākoties saistītas ar kravu un drošību, sociālekonomiskie apstākļi, nodokļu prasības, navigāciju sistēmu salīdzinošā analīze. Valsts eksāmens jānoliek iepriekš, tad diplomdarbs. Visu gadu valsts eksāmenu jautājumi pieejami studentiem brīvai apskatei. Kompleksais eksāmens, ostas vadītājam nevajag kvalifikācijas (kuģa virsnieks) eksāmenu.

3. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek veidotas lai izmērītu sagaidāmos studiju rezultātus un citas programmas mērķus?

Studiju programmām ir noformulēti studiju rezultāti jau no 70tiem gadiem, tā piem. galvenā inženiera kvalifikācijas iegūšanai ir jāseko starptautiski noformulētajiem minimālajiem standartiem (specification of minimum standard of competences for chief engineer). Prakses grāmatā atskaite ir jāraksta, balstoties uz sasniegtajiem studiju rezultātiem.

4a. Vai studentu novērtēšanas procedūras notiek saskaņā ar oficiālajām eksāmenu kārtēšanas procedūrām un tās vada kvalificēts personāls?

Jā. Jūrniecība ir starptautiski stingri reglamentēta nozare. Obligāti ir jāievēro starptautiskās konvencijas par jūrnieku sagatavošanu jūrniecības prasības. Jūrnieku reģistrs un citas organizācijas, tajā skaitā starptautiskas, regulāri uzrauga kvalitāti Latvijas Jūras akadēmijā.

4b. Kādā mērā studentu novērtēšanas procedūras ir atkarīgas no viena eksaminētāja sprieduma?

Latvijas Jūras akadēmijā pēc iespējas izvairās no gadījumiem, ka studenta vērtējums atkarīgs no viena vērtētāja. Ja eksāmenu students nenokārto divas reizes, trešajā reizē eksāmenu vada komisija triju cilvēku sastāvā. Eksāmenu kārtot pie komisijas var jau pēc pirmā eksāmena, apelācijas procedūra, kā arī sūdzības izskatīšanas procedūra ir izveidota un skaidri reglamentē.

5. Vai studentu novērtēšanas procedūrām ir skaidri un publicēti kritēriji attiecībā uz:

- *atzīmju izlikšanu?*
- *studentu prombūtni, slimību, vai citiem apstākļiem?*
- *studentu informēšanu par novērtēšanas tipu, metodi, un kritērijiem?*
- *studentu dalību klases darbā?*
- *pieteikšanos eksāmeniem?*

Pamatā studenti paļaujas uz konkrēto pasniedzēju saistītās informācijas ieguvē. Ja ir nepieciešamība, meklē informāciju elektroniskajā informācijas sistēmā, kur tā ir brīvi pieejama. Ja studenta prombūtne ir attaisnota (piem. slimības dēļ, vai tādēļ, ka kuģis aizkavējies jūrā), tiek dota iespēja atkārtot eksāmenu. Pamatā 1. kursa laikā nodarbību apmeklējums ir obligāts, savādāk studenti netiek pielaisti pie eksāmena. Eksāmena laiks tiek sarunāts grupā ar pasniedzēju, atkarībā no brīva datuma un laika, kas vajadzīgs, lai sagatavotos. Šāda sistēma nepieciešama, jo jāsaskaņo laiki starp daudzajiem studentiem, kam var būt dažādi, piem., prakses jūrā datumi.

6a. Vai administrācija pārbauda studentu novērtēšanas procedūru īstenošanu?

Jā.

6b. Ja jā, tad kā norisinās administrācijas pārbaudes?

Nodarbības regulāri pārbauda studiju daļas pārstāvji. Tekošā darba pārbaudes notiek caur apmeklēšanas reģistrācijas žurnālu. Pastāv drukāts studentu saraksts, kurā tiek fiksētas atzīmes, studentu apmeklējums, dalība un saņemtas atzīmes kontroldarbos. Notiek hospitēšana, pasniedzēji klausās pasniedzējus. Pārbaudījumos gan nepiedalās. Ja sūdzības ienāk tad gan, bet tad eksāmens notiek komisijas uzraudzībā. Latvijas Jūras akadēmijā ir trīs pakāpju sistēma, sesijā jānokārto ieskaite un eksāmeni, ja nav nokārtojies arī slimības dēļ, par maksu kārtot, ja nenoliek ar pozitīvu rezultātu, pēdējais eksāmens notiek pie komisijas. Valsts eksāmenā komisijā piedalās ne

mazāk kā pieci eksperti, pusei jābūt nozaru speciālistiem, galvenokārt, kas mācījuši, jo zina studentus. Pārējie kapteiņi, priekšnieki, augstākie mehāniķi. Aptaujātie studenti nav piedzīvojuši, ka notiktu administrācijas veikta pārbaude, bet tas varētu būt saistīts ar to, ka tie ir tikai otrā gada studenti. Notiek arī iekšējās administratīvās pārbaudes. Notiek Latvijas Jūras akadēmijas regulārs Jūrnieku reģistra monitorings (procedūra izstrādāta). Studiju programmas direktors var noteikt laika posmu un aiziet paklausīties, pasniedzēja lekciju. Tiek analizētas studentu anketas, pēc to rezultātiem var tikt rīkotas sanāksmes un rīkotas ārpuskārtas pārbaudes.

7. Kā studentu novērtēšanas procedūras atspoguļo studentu zināšanas un prasmes, kas iegūtas vidējā izglītībā?

Principā vidusskolā iegūtās zināšanas atstāj iespaidu uz studētāja kvalitāti. Taču tas nenozīmē, ka studenti netiek vērtēti objektīvi. Tajā pašā laikā ir novērots, ka pastāv korelācija starp atzīmēm, kas saņemtas vidusskolā un kas tiek saņemtas Latvijas Jūras akadēmijā.

8. Kāda ir ārējo dalībnieku, ieskaitot kvalitātes nodrošināšanas aģentūru, loma studentu novērtēšanas procedūrās?

Jūrniecība ir starptautiski stingri reglamentēta nozare. Obligāti ir jāievēro starptautiskās konvencijas par jūrnieku sagatavošanu jūrniecības prasības. *STCW 95 convention and code* (normas pārbaudi veic jūrnieku reģistrs). Pastāv detalizēti aprakstīti studiju rezultāti kvalifikācijām, tā piem. *Master and chief mate - model course 7.01*. Regulāri Latvijas Jūras akadēmiju inspicē starptautiskas saistītas organizācijas, piem. Det Norske Veritas, EMSA (The European Maritime Safety Agency). Protams, regulāri tiek iesniegts pašnovērtējuma ziņojums Latvijas Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centram.

9a. Vai pēdējā laikā ir bijušas nozīmīgas izmaiņas studentu novērtēšanas procedūrās, ar mērķi uzlabot to efektivitāti?

Salīdzinošs jaunums ir simulāciju ieviešana pārbaudījumos. Jau otro gadu tiek izstrādāti kompleksā eksāmena visi jautājumi datorā. Kompleksā eksāmena laikā dators izdod studentam nejaušas izlases veidā jautājumus. Attiecīgi nav iespēja viltot, kādus jautājumus dators ir iedevis, uz tādiem ir jāatbild. Arī tas ir studiju kvalitātes uzlabošanas aspekts.

9b. Vai var identificēt kādu studentu novērtēšanas procedūras aspektu, kas ir sevišķi ņemams vērā?

Studenti ļoti uzteica to, ka eksāmeni notiek mutiski. Tas ļauj pasniedzējam ar katru aprunāties un labāk noteikt sagatavotības eksāmenam līmeni. Vienlaicīgi šāda pieeja veicina profesionālas sagatavotības veidošanos, jo uz kuģa bieži vien atbildes jāsniedz ir ļoti ātri.

Biznesa Augstskola Turība (BAT)

1a. Kāda ir institucionālā politika attiecībā uz studentu novērtēšanu?

Studentu vērtēšanas politika balstās uz dažiem skaidriem vispārējiem principiem: nepārtrauktība un pēctecība, mērķtiecība, objektivitāte. Augstskolā ir izveidota automatizēta informācijas sistēma BATIS, kurā atrodami reglamentējošie dokumenti, informatīvie materiāli un arī vērtēšanas rezultāti. Visas studiju programmas līdzīgi kā citās augstskolās ir ar formulētiem mērķiem un sagaidāmajiem rezultātiem. Studiju rezultāti piekārtoti konkrētajiem studiju kursiem, un uz studiju rezultātiem arī orientēta visa vērtēšanas sistēma. Augstskola pēc vadības domām patlaban ir otrajā līmenī, kur notiek precizēšana un pieskaņošana katra kursā (pirmajā līmenī sistēma tika izveidota atbilstoši sagaidāmajām zināšanām, prasmēm, kompetencēm, bet tagad jau ir rezultāti, un var izdarīt korekcijas). Nepārtrauktība tiek saprasta tā, ka mācību gada laikā ir vairāki pārbaudījumi (kontroldarbi, mājas darbi, kursa darbs), un katram studentam nepārtraukti krājas vērtējumu rezultāti. Objektivitāte tiek panākta ar ļoti detalizētiem kritērijiem attiecībā uz iegūstamajiem studiju rezultātiem un vērtēšanu. Vērtēšanas rezultāti tiek matemātiski apstrādāti un analizēti un arī dod iespēju pamanīt, ja rastos kādas atkāpes no normāla sadalījuma kādā kursā, kādam pasciedzējam vai kādai studentu grupai.

Augstskolas politika atbilst valsts standartos noteiktajām procedūrām atbilstoši MK noteikumiem par akadēmiskās izglītības standartiem un citiem normatīvajiem aktiem. BAT iekšējie noteikumi atrodami Studiju nolikumā⁶ ar atsevišķu nodaļu „Pārbaudījumi un vērtēšana”, kura satur gan norādījumus par pārbaudījumu organizēšanu, gan atzīmju kritērijus, gan izcilības kritērijus diplomam par akadēmisko grādu.

1b. Kā šī informācija tiek nodota studentiem?

Studentiem pilna informācija par vērtēšanu pieejama tiešsaistē sistēmā BATIS. Kursu apraksti informē studentus par vērtēšanas specifiku katrā kursā. Katra kursa pirmajā nodarbībā docētājs studentus attiecīgi informē. Pirmajā kursā tiek praktizēta t.s. deķāna nodarbība, kurā studenti tiek informēti par vispārējo kārtību studijās un arī par vērtēšanas formām un kritērijiem. Agrāk ir bijis arī plašāks nodarbību cikls „Ievads studijās”, bet tagad tas ir atcelts. Gadu pirms bakalaura darba aizstāvēšanas studenti iepazīstas ar aizstāvēšanas procedūru, piedaloties vecākā kursa diplomdarbu aizstāvēšanā. Studenti apliecina, ka viņi ir pilnīgi informēti par vērtēšanas kārtību un kritērijiem.

2. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek izveidotas atbilstoši to mērķim (diagnosticējošai, formatīvai, summatīvai novērtēšanai)?

Atkarībā no fakultātes un kursa specifikas studentiem sākumā var tikt veikta zināšanu un prasmju pārbaude, taču tas nav obligāti. Lekciju kursa sākumā pēc docētāja ieskatiem ir pieņemts studentiem uzdot testu, lai noskaidrotu to iepriekšējo sagatavotību. Docētāji šādu testēšanu uzskata par noderīgu, lai labāk varētu spriest par grupas sagatavotības līmeni un pieskaņot savu lasījumu šim līmenim. Tā kā testēšana nav obligāta, docētājiem nav pienākums studentus informēt par tās rezultātiem, tomēr daļa no viņiem to dara.

Kursu aprakstos jābūt arī norādei par prasībām, kuras jāizpilda, lai varētu apgūt attiecīgo kursu, un šī sistēma parasti arī tiek ievērota. Prasības par iepriekš nokārtotajiem kursiem neattiecas uz pirmā kursa studentiem, jo tur vienīgais nosacījums ir sekmīgi pabeigta vidusskola.

Atkarībā no studentu grupas lieluma un no nodarbību specifikas, kā arī no docētāja paša pieredzes un domāšanas veida, eksistē dažādas stratēģijas attiecībā uz studentu spēju, prasmju un kompetenču attīstīšanu caur interaktīvu saziņu un atgriezenisko saiti. Tiek praktizētas individuālas pārrunas, kontroldarbi, mājas darbi, uzstāšanās ar priekšlasījumu, lomu spēles, individuālas un grupu prezentācijas. Eksāmeni ir rakstiski, izņemot tos priekšmetus, kur jādemonstrē prasme uzstāties, t.sk. svešvalodās. Eksāmens parasti sastāda ap 40% atzīmes, bet tas nedrīkst pārsniegt 60%. Katrs pārbaudes veids ar attiecīgajiem uzdevumiem ir ievadīts BATIS, un tur tiek 5 dienu laika

⁶ Biznesa augstskola Turība. Studiju nolikums

ievadīts katrs vērtējums, un katrs students var sekot līdz savam vērtējumam, bet docētājs redz visas grupas progresu. Studentiem ir arī nodrošināta iespēja brīvi komunicēt ar docētājiem ārpus klases nodarbībām (konsultācijās un ar e-pastu), un līdz ar to docētājam ir iespēja saņemt studentu viedokli un attiecīgi pieskaņot kursa pasniegšanu un pārbaudes. Studentu viedoklis tiek arī noskaidrots regulārās aptaujās.

Valsts eksāmenā (daļēji arī kursa darbos) tiek vērtēts studenta veikums kopumā – gan padarītā darba apjoms, gan uzrakstītais darbs, gan prezentācijas saturs un kvalitāte, gan prasme atbildēt uz jautājumiem un aizstāvēt savu viedokli.

3. Kā studentu novērtēšanas procedūras tiek veidotas lai izmērītu sagaidāmos studiju rezultātus un citus programmas mērķus?

Studiju programmu aprakstos ir doti programmu mērķi un uzskaitīti sasniedzamie studiju rezultāti, un tie pilnībā atbilst valsts akceptētās kvalifikāciju ietvarstrukturāras deskriptoriem. Katra kursa aprakstā savukārt ir uzskaitīti studiju rezultāti, kas apgūstami šajā kursā. Atbilstoši šim uzskaitījumam tiek organizēta arī studentu vērtēšana, un katrā kursā ir sistēmā BATIS pieejams kritēriju kopums attiecīgā uz plānoto studiju rezultātu apguvi. Šie kritēriji iepriekš tiek apspriesti un apstiprināti katedras sēdē. Eksāmenos tiek uzdoti ļoti konkrēti uzdevumi, ar kuriem pārbaudīt paredzētās iegūstamās zināšanas un atbilstošu risinājumu meklēšanas prasmes. Arī eksāmenu uzdevumi tiek apstiprināti katedras sēdē. Docētājiem iesācējiem tiek organizētas treniņnodarbības, lai apgūtu vērtēšanas tehniku. Tiek organizēti starpkatedru semināri, kuros docētāji apmainās ar savu pieredzi un savām metodikas atziņām gan attiecība uz pasniegšanu, gan vērtēšanu. Taču šī sistēma vēl ir attīstībā un nevar droši apgalvot, ka jau tagad tā ir labas prakses paraugs.

4a. Vai studentu novērtēšanas procedūras notiek saskaņā ar oficiālajām eksāmenu kārtēšanas procedūrām un tās vada kvalificēts personāls?

Jā. To lielā mērā nodrošina automātiskās vadības sistēma: visi vērtējumi tajā tiek ievadīti, un iespējams operatīvi izsekot līdz, kas, kad un ar kādiem rezultātiem katru studentu ir vērtējis. Pārrunās ar docētājiem un ar studentiem radās pārliecība, ka būtisku noviržu šeit nav. Attiecībā uz vieslektoriem procedūra paredz, ka katram pārī ir vietējais docētājs, un viņš ir atbildīgs par pārbaudījumiem pēc vieslektora aizbraukšanas. Nav konstatēti neatbilstību gadījumi administratīvajās pārbaudēs vai studentu sūdzības par neatbilstību.

4b. Kādā mērā studentu novērtēšanas procedūras ir atkarīgas no viena eksaminētāja sprieduma?

Ap 80% kārtējo pārbaūžu un eksāmenu veic tas pats docētājs, kurš lasa attiecīgo kursu, ap 20% ir vairāk nekā viens docētājs. Kolektīvi tiek vērtēti kursa darbi un diplomdarbi. Tomēr tas nenozīmē, ka vairumā gadījumu noteicošais ir viena cilvēka subjektīvais viedoklis, jo eksistē ļoti izsmalcināta kontroles sistēma, kas dod pārliecību par vērtējuma objektivitāti. Pirmkārt, ļoti detalizēta kritēriju sistēma katrā kursā par katru pārbaudījuma veidu. Otrkārt, studentu un kolēģu atsauksmes (gan oficiāli aptaujās iegūtās, gan neoficiālās). Treškārt, rezultātu analīze ar matemātiskajām apstrādes metodēm, kurā dažādos griezumos tiek salīdzināts, vai vērtējumu sadalījums atbilst normālajai Gausa sadalījuma līknei. Atbilstoši studentu teiktajam, studentiem rodas pārliecība par pārbaudījumu rezultātu objektivitāti un faktiski biežāki ir tie gadījumi, kad students nav īsti apmierināts ar gala vērtējumu savā valsts eksāmenā, kur vērtē komisija – komisijas locekļi, iespējams, vairāk vadās pēc studenta snieguma prezentācijā un prasmes atbildēt uz jautājumiem, nekā no padarītā un uzrakstītā darba..

5. Vai studentu novērtēšanas procedūrām ir skaidri un publicēti kritēriji attiecībā uz:

- *atzīmju izlikšanu?*
- *studentu prombūtni, slimību, vai citiem apstākļiem?*

- *studentu informēšanu par novērtēšanas tipu, metodi, un kritērijiem?*
- *studentu dalību klases darbā?*
- *pieteikšanos eksāmeniem?*

Tas viss ir aprakstīts studiju nolikumā un attiecīgajos kursu aprakstos. Pirmajā nodarbībā docētājs arī izskaidro studentiem, kas kad un kādā veidā tiks vērtēts.

Ja students nav ieradies uz eksāmenu vai cita veida pārbaudes darbu, tas parādās sistēmā kā kārtošanas reize bez vērtējuma. Ja neierašanās ir attaisnojama (students to dokumentāri pamato), sistēmā tiek izdarīta izmaiņa un students saņem norīkojumu citā piemērotā datumā. Ja attaisnojoša iemesla nav, par jaunu norīkojumu studentam jāmaksā..

Studenti apliecinā, ka viņiem ir pieejama informācija elektroniski un ka viņi tiek informēti par vērtēšanas veidiem, metodēm un kritērijiem katra kursa sākumā.

Nodarbību apmeklēšana nav obligāta un teorētiski tai nav ietekmes uz vērtēšanu. Studenti tomēr atzīst, ka neapmeklēto nodarbību tēmas nezināšanu ir grūti kompensēt un tā var izpausties kā zināšanu trūkums eksāmenā. Tāpēc studenti cenšas nodarbības neizlaist.

Eksāmenu grafiks tiek labu laiku iepriekš saskaņots ar studentu grupu, pēc tam apstiprināts katedras sēdē un ievadīts sistēmā; pēc tam nekāda papildu rīcība no studenta puses netiek prasīta, un viss notiek atbilstoši BATIS fiksētajam grafikam.

6a. Vai administrācija pārbauda studentu novērtēšanas procedūru īstenošanu?

Jā.

6b. Ja jā, tad kā norisinās administrācijas pārbaudes?

Katedru līmenī pastāv kārtība par hospitācijām, kurās piedalās gan katedras vadītājs gan kolēģi. Arī prorektors praktizē nodarbību hospitācijas. Tas ietver arī kontroldarbus. Tā kā vairums eksāmenu ir rakstiski, tad hospitācijas nodrošina tikai uzraudzību par vispārējo kārtību, nevis rezultātu pārbaudi. Rezultātu analīzi veic ar attiecīgām matemātiskām metodēm, lai pārlicinātos, ka nav redzamu noviržu no normas. Pārbaudes tiek veiktas arī sūdzību gadījumā, taču iztaujātie mācību spēki un studenti nevarēja nosaukt konkrētus sūdzību gadījumus. Ne kontroldarbi, ne eksāmenu darbi atpakaļ studentiem netiek izdalīti, bet tie tiek saglabāti, lai varētu veikt pārbaudi sūdzību gadījumā.

7. Kā studentu novērtēšanas procedūras atspoguļo studentu zināšanas un prasmes, kas iegūtas vidējā izglītībā?

Saskaņā ar likumu Latvijas augstskolās studenti tiek uzņemti, vadoties pēc centralizēto eksāmenu atzīmēm vai (ja tādu nav) pēc vidusskolas atzīmēm. Augstskola nepraktizē iepriekš skolā iegūto zināšanu un prasmju pārbaudi un vērtē tikai studenta zināšanas un prasmes, kas iegūtas konkrētajā priekšmetā. Pārbaudes procedūras netiek mainītas atkarībā no studenta sekmēm vidusskolā. Saskaņā ar augstākā un vidējā līmeņa vadītāju rīcībā esošo informāciju, studentu spējas un zināšanas augstskolā samērā labi korelējas ar viņa vidusskolas atzīmju līmeni.

8. Kāda ir ārējo dalībnieku, ieskaitot kvalitātes nodrošināšanas aģentūru, loma studentu novērtēšanas procedūrās?

Ne likums, ne augstskolas iekšējā kārtība neparedz augstākstāvošu instanču piedalīšanos kārtējās studentu vērtēšanas procedūrās. Valsts eksāmenos kārtība paredz ārējo ekspertu piedalīšanos un tie ir speciālisti no

attiecīgajām nozarēm, t.sk. potenciālie darba devēji. Arī prakšu novērtēšanā piedalās ārējie eksperti. To nosaka iestādes studiju specifika, kas izteikti orientēta uz sagatavošanu darbam konkrētās darba tirgus nišās.

9a. Vai pēdējā laikā ir bijušas nozīmīgas izmaiņas studentu novērtēšanas procedūrās, ar mērķi uzlabot to efektivitāti?

Augstskola nesē ir pārgājusi uz mācīšanas un vērtēšanas balstīšanu studiju rezultātos, un tas ir būtiski uzlabojis studentu vērtēšanas procesu kopumā. Nesē ir palielināts svārs eksāmenu rezultātam gala atzīme, bet tas īpaši neietekmē procedūru kā tādu. Augstskola turpina pilnveidot kritēriju sistēmu visos pārbaudes veidos. Nesē ir precizēti kritēriji valsts eksaminācijā, lai būtiskāk atšķirtos pirmā un otrā cikla diplomdarbiem izvirzāmās prasības.

9b. Vai var identificēt kādu studentu novērtēšanas procedūras aspektu, kas ir sevišķi ņemams vērā?

Ne ierindas mācību spēki, ne administrācija nevēlējas izcelt kaut kādu vienu izmaiņu aspektu kā īpaši pievilcīgu. Par tādu varētu uzskatīt balstīšanos uz studiju rezultātiem, tomēr patlaban vēl nav uzkrāta pietiekama pieredze, lai varētu teikt, ka šai aspektā viss ir izdarīts līdz galam un, lai varētu to kvalificēt kā labas prakses paraugu. Augstskolai ir ļoti labi izstrādāta procedūra pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanai⁷, un tas ietver arī informāciju par studentu vērtēšanu; šī procedūra mērķēta uz studiju kvalitātes nepārtrauktu uzlabošanu, un ir devusi labus rezultātus. Augstākā līmeņa vadība uzskata, ka sistēmā labi funkcionē, bet tas ir tikai normāls darba process. No studentu puses atzinīgi tiek vērtēts tas, ka katrs students automatizētajā sistēmā BATIS var visu laiku sekot līdzī savam progresam studijās.

⁷ Studiju procesa pašnovērtējuma procedūra